

4H-YRITTÄJIEN KÄSITYKSIÄ OPPIMISESTÄAN INFORMAALISSA
YRITTÄJYYSKASVATUKSEN OPPIMISYMPÄRISTÖSSÄ

Hilkka Näse
Pro gradu -tutkielma
Turun yliopisto
Kasvatustieteiden tiedekunta
Maaliskuu 2018

Turun yliopiston laatujärjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys
on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä

TURUN YLIOPISTO

Kasvatustieteiden tiedekunta

NÄSE, HILKKA: 4H-yrittäjien käsityksiä oppimisestaan informaalissa yrittäjyyskasvatuksen oppimisympäristössä

Pro gradu, 69 s., 8 liites.

Kasvatustiede

Maaliskuu 2018

Yrittäjyys on yksi Euroopan unionin määrittelemistä elinikäisen oppimisen avaintaidoista. Kiinnostavaa elinikäisen oppimisen näkökulmasta ovat nuorten vapaa-aikana kertyneet yrittäjyyden oppimiskokemukset. Tutkimuksessa etsittiin vastausta kysymykseen, mitä oppimista nuoret ovat itse tunnistaneet toimiessaan 4H-yrittäjinä. Tutkimusjoukko koostuu kahdestakymmenestä 14–28-vuotiaasta. Tutkimusaineistona ovat oppimispäiväkirjat.

Tutkimusjoukosta kuudellatoista henkilöllä on yrittäjyyskokemusta alle vuoden ajalta, yhdellä yli vuoden, kolmella yli kolme vuotta. Aineisto analysoitiin fenomenografian avulla.

Tutkimustulosten perusteella 4H-yrittäjänä toimiminen opettaa sisäisen ja ulkoisen yrittäjyyden taitoja sekä reflektointia, joka on edellytys työssä oppimiselle. 4H-yrittäjien oppimiskokemukset muodostavat kolme pääkategoriaa: 1. Yrittäjän oma kasvu, 2. Suhde muihin ihmisiin ja 3. Yritystoiminta. Nuoret yrittäjät kokevat oppineensa monenlaisia elämässä tarvittavia taitoja, kuten itsestä huolehtimista, ongelmanratkaisua, sosiaalisia taitoja, viestintää ja taloudellisia taitoja.

4H-yrittäjän oppimisessa toteutuu Kolbin (1984) kokemuksellisen oppimisen kehä. Uudet opit ovat rakentuneet aiemman kokemuksen varaan. Keskeistä oppimisessa on reflektointi, jota on tapahtunut sekä muiden ihmisen kanssa että itsereflektointina.

Asiasanat

Elinikäinen oppiminen, nuoret, työssä oppiminen, vapaa-aika, yrittäjyyskasvatus

Sisällysluettelo

1	Johdanto	1
2	Yrittäjyyskasvatus	4
2.1	Mitä yrittäjyyskasvatus on	4
2.2	Yrittäjyyskasvatus koulutuspoliittisena valintana	6
3	Elämässä oppiminen ja osaamisen hyödyntäminen	10
3.1	Elinikäinen oppiminen, epämuodollinen oppiminen ja arkioppiminen käsitteinä	10
3.2	Työssä oppiminen	13
3.3	Eurooppalainen tutkintojen viitekehys EQF	16
3.4	Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen järjestö- ja harrastustoiminnassa	18
4	4H-järjestö Suomessa lasten ja nuorten yrittäjyyskasvattajana	22
4.1	4H-järjestö epämuodollisen oppimisen toteuttajana ja arkioppimisen mahdollistajana	22
4.2	4H:n yrittäjyyskasvatus	24
5	Tutkimuksen toteuttaminen	28
5.1	Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimuskysymys	28
5.2	Tutkimuksen kohde: 4H-yrittäjänä toimiminen	28
5.3	Tutkimusaineisto ja tutkimusjoukko	30
5.4	Aineiston analysointi	32
6	Tutkimustulokset	36
6.1	Mitä oppimista nuoret ovat itse tunnistaneet toimiessaan 4H-yrittäjinä	36
6.2	Yrittäjän oma kasvu	37
6.3	Suhde muihin ihmisiin	41
6.4	Yritystoiminta	44

7	Pohdinta.....	49
7.1	Johtopäätökset tutkimustuloksista	49
7.2	Tutkimuksen arviointi	55
7.3	Ajatuksia jatkotutkimuksiksi	58
	Lähteet.....	60

Liitteet

Liite 1: EQF-tasojen kuvaukset

Liite 2: Sähköposti tutkimusjoukolla

Liite 3: 4H-yrittäjän raportointilomakkeen kysymykset

Kuviot

Kuvio 1. Oppimisen käsitteitä

Kuvio 2. Kokemuksellisen oppimisen kehämalli

Kuvio 3. 4H-järjestön Kolme askelta työelämään -malli

Kuvio 4. 4H-yritysten ja nuorten määrä vuosina 2009–2017

Kuvio 5. 4H-yrittäjän kokemusoppimisen kehä

Taulukot

Taulukko 1. 4H-arvot

Taulukko 2. 4H-yrittäjänä toimiminen, opintojakson mitoitus

Taulukko 3. Tutkimusjoukko

Taulukko 4. Tulosavaruus

Taulukko 5. Yrittäjän oma kasvu

Taulukko 6. Suhde muihin ihmisiin

Taulukko 7. Yritystoiminta

Taulukko 8. Oppilaan yrittäjäyys

1 Johdanto

Ihminen oppii kaiken aikaa ja kaikissa ympäristöissä. Huomaamalla moninaiset oppimisen paikat, kuten oppimisen työtä tekemällä, edistetään elinikäisen oppimisen toteutumista ja ihmisten todellisen potentiaalin löytymistä. Nuori, joka toimii yrittäjänä ei opi pelkästään yrittäjyyttä vaan myös taitoja, joita hän tarvitsee työssä ja elämässä.

Tähän asti opituista taidoista 4H-yrittäjänä on ollut hyötyä myös kotona, koulussa, muissa työpaikoissa sekä ihmissuhteissa. Joka vuosi huomaa taas oppineensa paljon uutta tässä työssä, ja siksi se onkin niin kivaa! (H14)

Suomen Akatemia ja Tekes käynnistivät yhdessä vuonna 2005 FinnSight 2015 -ennakointihankkeen, jossa etsittiin tieteen, teknologian, yhteiskunnan ja elinkeinon tulevaisuuden osaamistarpeita. Yhtenä näkökulmana hankkeen julkaisussa esitetään työn ja työtehtävien muuttuminen ja sen myötä elinikäisen oppimisen merkityksen kasvu. Viestintä- ja vuorovaikutustaidot ovat keskeisiä. Koulutuksen osuus elämän aikana tulee kasvamaan. Siksi työ, opiskelu ja vapaa-aika rytmittyvät uudella tavalla ja merkittävä osa oppimisesta tapahtuu muiden kuin virallisten koulutuksenjärjestäjien toimesta. (Suomen Akatemia & Tekes 2006, 3, 21.)

Teollistumisen aikakaudella samaa työtä tehtiin pitkään, työ oli säännönmukaista ja työn ja vapaa-ajan ero oli selkeä. Työhön liittyviä koulutustarpeita oli vähän eikä elinikäisen oppimisen ajatus ollut tarpeellinen. Nyt työelämään vaikuttavat muun muassa polveilevat työurat, joustavat työajat, maahanmuutto ja maantieteellinen liikkuvuus. Kaikki tämä edellyttää entistä enemmän joustavuutta ja eri tavoin hankitun osaamisen yhdistelemistä. (Punie 2007, 189.) Koska elinikäistä oppimista tapahtuu myös koulutusinstituutioiden ulkopuolella, on tärkeää osata nostaa esiin vapaa-ajalla opitut asiat. On saman tekevää, onko osaaminen hankittu oppilaitoksessa tai harrastuksissa. Geneeriset eli siirrettävät taidot kulkevat mukana. Ne ovat pääomaa, jotka ihmisellä säilyvät.

Tässä tutkimuksessa etsin vastausta kysymykseen, mitä oppimista nuoret ovat itse tunnistaneet toimiessaan 4H-yrittäjinä. Tutkimus jatkaa proseminaarini teema-aiikkaa, jossa tutkin 4H-yrittäjien oppimiskokemuksia ja tulevaisuuden yrittäjyysaikomuksia. Tässä tutkimuksessa taustoitan tutkimuskysymystä kahdesta näkökulmasta. Ensin avaan yrittäjyyskasvatusta kasvatusajatteluna ja koulutuspoliittisena ratkaisuna. Luvussa kolme käsittelen elämässä oppimista ja osaamisen hyödyntämistä. Pohjaa tutkimuskohteen ymmärtämiselle tuo katsaus 4H-järjestöön luvussa neljä. Luvuissa viisi ja kuusi kerron tutkimuksen toteuttamisesta ja tutkimustuloksista.

4H-yritys on yrittäjyyskasvatuksen oppimisympäristö, jossa 13–28-vuotias nuori voi vapaa-aikanaan kokeilla yrittäjyyttä harrastusmaisesti. Osana vapaan sivistystyön opetusta, 4H-yrittäjänä toimimiselle on määritelty osaamistavoitteet ja tunnustuksena osaamisesta voi saada seitsemän opintopisteen todistuksen. Oppimisympäristönä 4H-yritys poikkeaa muista nuorille suunnatuista yrittäjyyden oppimisympäristöistä, sillä se ei ole osa koulujen ja oppilaitosten toimintaa. Vapaan sivistystyön kentälläkin 4H-yrittäjänä toimiminen poikkeaa tavanomaisista vapaan sivistystyön opintojaksoista, jotka tavallisimmin ovat kurssimuotoisia.

4H-yrityksen perustavan nuoren ensimmäisenä motivaationa on usein rahan ansaitseminen. Moni haluaa kenties kokeilla yrittäjyyttä ja testata voisiko se olla itselle sopiva tapa työllistyä tulevaisuudessakin. Joku päättää tehdä itse itselleen kesätyön. Tapahtuipa lähtölaukaus mistä tahansa syystä ja onnistuipa yritystoiminta kuinka hyvin tahansa, 4H-yrittäjänä toimiessa oppii monenlaisia elämässä tarvittavia asioita. Ansaitsemisen lisäksi 4H-yrittäjänä toimiminen onkin oppimista epämuodollisessa ja arkioppimisen ympäristössä. Epämuodollinen ja arkioppiminen ovat osa elinikäistä oppimista. Euroopan komissio on määritellyt elinikäisen oppimisen seuraavasti:

"Kaikki elämän aikana aloitettu oppimistoiminta, jonka tavoitteena on parantaa ammattitaitoa, tietoja ja osaamista sekä edistää henkilökohtaisten toiveiden toteutumista, aktiivista kansalaisuutta, sosiaalisia taitoja ja / tai työllistettävyyttä" (KOM/200 /0678).

Tutkijapositioni suhteessa tutkittavaan aiheeseen on todella läheinen. Työskentelen Suomen 4H-liitossa kehityspäällikkönä ja vastuullani on nimenomaan 4H-yritykseen liittyvät materiaalit, koulutukset ja viestintä. Omat lapseni ovat kahtena kesänä toimineet 4H-yrittäjinä ja olen äidin roolissa saanut seurata nuorten yrittäjyyttä erittäin läheltä. Mainittakoon, että lapseni eivät ole mukana tutkimusjoukossa. Koko tutkimuksen tekemisen ajan olen tietoisesti tarkastellut asemaani ja pyrkinyt asianmukaiseen tutkijamaiseen työskentelyyn. Aivan helposti se ei ole tapahtunut, koska roolini aiheen parissa on niin vahva. Koska en voi tilannettani muuttaa, päätin kääntää sen vahvuudeksi jo menetelmiä valitessani. Laadullinen tutkimus avasi eniten mahdollisuuksia, sillä se mahdollistaa tutkijan näkökulman nostamisen esiin ja parhaimmillaan tuo ilmi sisäpiirin näkökulman. (Fairbrother 2014, 75.) Tutkimusotteeksi valitsemani fenomenografia puolestaan edellyttää, että tutkija tuntee tutkittavan aiheen erittäin hyvin (Metsämuuronen 2008, 35).

Suomalaisesta 4H-toiminnasta on olemassa vain vähän tutkimustietoa. Pääasiassa on tehty opinnäytetöitä ja erilaisia historiankirjoituksia. Leena-Kaisa Tampio toteaa kirjoittamassaan Kuhmon 4H-yhdistyksen historiikissa, ettei 4H-toiminnasta tai sen historiasta ole kirjoitettu varsinaisia objektiivisia tutkimuksia. Järjestö on itse tuottanut kolme historiikkaa, jotka ymmärrettävästi esittävät toiminnan parhaat puolet. (Tampio 2011, 9–10.) Valitsemastani näkökulmasta, nuorten oppimiskokemuksia omasta 4H-yrittäjyydestään ei ole tutkittu lainkaan. Vaikka nytkin on kyseessä opinnäytetyö, pyrin avaamaan ovia sille, että tämä aihe herättäisi tutkijoiden kiinnostuksen vastaisuudessa.

2 Yrittäjyyskasvatus

2.1 Mitä yrittäjyyskasvatus on

Yrittäjyyskasvatus ei ole yksiselitteinen termi. Erikseenkin sanat yrittäjyys ja kasvatus ovat monitulkintaisia, saati sitten yhdistettynä. Yhden tulkinnan mukaan yrittäjyyskasvatus on kansalaiskasvatusta, joka kehittää oman elämän hallintaa ja yrittäjyyden taitoja. Opittuja taitoja voi hyödyntää omassa elämässään ja työelämässä, ryhtyi yrittäjäksi tai ei. Yrittäjyys elinkeinona ei ole yrittäjyyskasvatuksen ainoa päämäärä. (Seikkula-Leino 2007, 28.)

Jyri Mannisen ja Senja Pesosen (1997) mukaan oppimisympäristö on paikka, tila, yhteisö tai toimintakäytäntö, jonka tarkoituksena on edistää oppimista. Opetusministeriö on määritellyt yrittäjyyskasvatuksen oppimisympäristön olevan sellainen, jossa oppilaille annetaan vastuuta, heitä kannustetaan itse tekemiseen, ohjataan havaitsemaan mahdollisuuksia ja kannustetaan tarttumaan niihin, vahvistetaan oivaltamista, keksimistä ja itseluottamusta sekä annetaan tilaisuuksia riskien ottamiseen (OPM 2009, 17). Vuonna 2017 julkaistut Yrittäjyyslinjaukset syventävät aiempia yrittäjyyskasvatuksen suuntaviivoja, tarkoituksenaan suunnata, kehittää ja ohjata eri koulutusasteiden yrittäjyyden edistämisen ja yrittäjyyskasvatuksen toimenpiteitä. Linjauksissa otetaan myös kantaa siihen, että tarvitaan johtajuutta ja esimiesten tukea, jotta yrittäjyyskasvatus voisi opetuksessa toteutua. (OKM 2017.)

Yrittäjyyskasvatuksen pedagogiikka pohjautuu sosiokonstruktivismiin, joka on konstruktivismiin sosiaalisia ja vuorovaikutuksellisia prosesseja korostava suuntaus (Seikkula-Leino 2007, 31; Tynjälä 1999, 26–39). Oppiminen on yhteisöllistä ja tapahtuu kokemusten kautta. Omien kokemusten kautta oppija ymmärtää uusia asioita ja pystyy syventämään olemassa olevaa osaamistaan. Kokemusoppimisen keskeisenä perustana voidaan pitää David Kolbin (1984) kokemuksellisen oppimisen teoriaa ja syklistä kehämallia. (Seikkula-Leino 2007, 31.) Kolbin kehämallin esittelen luvussa 3.2.

Ensimmäisen aallon yrittäjyyskasvatustutkimukset olivat paljolti yrittäjyyskasvatusta selittäviä tutkimuksia (Ikonen 2006, 15–21). Yrittäjyyskasvatuksen käsitteitä luoneet Matti Koironen ja Matti Peltonen (1995) jakoivat yrittäjyyden sisäisen ja ulkoisen yrittäjyyden käsitteisiin. Paula Kyrö (2001) on myöhemmin omassa tutkimuksessaan lisännyt omaehtoisen yrittäjyyden käsitteen. Sisäisellä yrittäjyydellä tarkoitetaan yrittäjämäistä toimintaa ja sellaisten taitojen ja ominaisuuksien kehittämistä, joita tarvitaan toimittaessa palkkatyössä, kuten oma-aloitteisuutta, itsensä johtamista ja taloudellista ymmärrystä. Ulkoisen yrittäjyyden käsitteeseen liitetään yritystoiminnan harjoittaminen. (Utriainen 2003, 17.) Omaehtoisella yrittäjyydellä tarkoitetaan yritteliästä toimintatapaa (Kyrö 2001, 99). Kari Ristimäki (2004) näkee tällaisen jaottelun turhana, koska kaikki kolme ovat kuitenkin yrittäjyyskasvatusta.

Liisa Remeksen (2003) väitöskirja oli ensimmäinen kasvatustieteen alaan kuuluva yrittäjyyskasvatusta käsittelevä väitöskirja. Sittemmin yrittäjyyskasvatusta on tutkittu melko paljon. Runsaasti julkaisuja on esimerkiksi Turun Normaalikoulun koordinoiman YVI-hankkeen toimesta julkaistuinä (Seikkula-Leino, Tiikkala & Yöntilä, 2014). Uusimpia yrittäjyyskasvatuksen tutkimuksia on Anne Tiikkalan väitöskirja (2013). Design-tutkimukseksi nimitetyssä tutkimuksessa on selvitetty yrittäjyyskasvatuksen arvopohjaa ja näkymistä opettajankoulutuksessa. Tuoreempi on Inna Kozlinskan väitöstutkimus (2016), joka osoittaa, että tekemällä oppiminen ei ole automaattisesti avain parempiin oppimistuloksiin. Edellytyksenä oppimiselle tekemisen kautta on, että oppijat osaavat reflektoida ja ymmärtävät oppimaansa. Jos valmiuksia tekemällä oppimiseen ei ole, ei oppimistakaan välttämättä tapahdu.

Vaikka yrittäjyyskasvatustutkimukset suhtautuvat pääosin yrittäjyyskasvatukseen myönteisesti, kritiikkiäkin on esitetty esimerkiksi yrittäjyyskasvatuksen tehokkuutta ja tuottavuutta edustavasta uusliberalistisesta koulutusajattelusta (Komulainen, Keskitalo-Foley, Korhonen & Lappalainen 2010). Anna Vuorion mukaan arvomaailmalla on merkitystä yrittäjyyskasvatuksessa. Hän esittää väitöstutkimuksessaan (2018), että asenteet yrittäjyydestä ja kestävydestä vaikuttavat nuorilla aikuisilla yrittäjyyspäätöksen syntymiseen. Vuorion mukaan yhä useampi

nuori on kiinnostunut kestävästä yrittäjyydestä ja maailman muuttamisesta paremmaksi yrittäjyyden kautta. Pelkkää taloudellista menestystä ei välttämättä tavoitella. Tämä olisi huomioitava myös opetuksessa, jotta myöhemmin syntyisi laajasti erilaisia arvomaailmoja edustavia yrityksiä.

2.2 Yrittäjyyskasvatus koulutuspoliittisena valintana

Poliittisilla ratkaisuilla haetaan keinoja yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Koulutukseen liittyen yrittäjyys nousi esiin 1980-luvulla. Risto Ikonen mukaan tarkoituksena oli varmistaa talouden kasvaminen myös tulevaisuudessa. Nousukauden ilmapiiri oli yrittäjyydelle suojea. (Ikonen 2006, 13–14.) Tuolloin kirjoitettu Laki ammatillisista oppilaitoksista (487/1987) mainitsi opiskelijoiden perehdyttämisen yrittäjyyteen ja yritystoimintaan. Yrittäjyyskasvatus tarkoitti käytännössä yrittäjäkasvatusta ja sitä toteutettiin lähinnä ammatillisessa- ja täydennyskoulutuksessa (Ikonen 2006, 27). Yrittäjyyskasvatus ei ollut lähellekään sitä, millaiseksi se nyt ymmärretään.

Yrittäjyyskasvatus on ollut osa perusopetuksen opetussuunnitelmia 1990-luvun puolivälistä alkaen ja jokainen sen jälkeinen opetussuunnitelmaudistus on vahvistanut yrittäjyyskasvatuksen asemaa. Opetushallitus perusti vuonna 1992 Yrittäjyysneuvottelukunnan, joka osaltaan edisti yrittäjyyden liittämistä opetussuunnitelmiin. Uudet peruskoulun ja lukion opetussuunnitelmat otettiin käyttöön 1995 ja niissä yrittäjyys oli mukana omana kokonaisuutenaan. Samoihin aikoihin yrittäjyys sisällytettiin ammatillisen koulutuksen opetussuunnitelmiin. Vielä oltiin monen askeleen päässä nykytilanteesta. Kun yrittäjyyskasvatus sisällytettiin opetussuunnitelmiin, alkoi koulutus- ja tietotarpeiden vastineeksi ilmestyä oppaita, materiaaleja, kirjallisuutta ja tieteellistä tutkimusta. (Ikonen 2006, 11, 14–15, 21.)

Matti Vanhasen hallituksen hallitusohjelmassa yrittäjyys oli esillä vahvasti läpileikkaavana teemana. Lisäksi ohjelmaan sisältyi yrittäjyyden politiikkaohjelma. (Hallitusohjelma 2003.) Loppuraportista ilmenee, että Yrittäjyyden politiikkaoh-

jelma 2003–2007 pyrki lisäämään konkreettista yrittäjyyden määrää yrittäjyyskasvatuksen keinoin (KTM 2007). Yrittäjyyden politiikkaohjelmaa voidaan pitää ratkaisevana askeleena sille, että yrittäjyys tuli osaksi koko koulujärjestelmää (Ikonen 2006, 12.)

Vanhasen toisella pääministerikaudella yrittäjyys oli edelleen vahvasti esillä hallitusohjelmassa. Uutena nostona yrittäjyyskasvatus.

Hallitus jatkaa toimia yrittäjyyskasvatuksen monipuolistamiseksi ja laajentamiseksi peruskoulussa ja lukiossa. Hallitus lisää mahdollisuuksia yrittäjyystietouden ja yrittäjyysvalmiuksien opiskelulle ammatillisessa koulutuksessa ja eri tieteenalojen korkeakoulutuksessa. (Hallitusohjelma 2007.)

Pääministeri Jyrki Kataisen hallitusohjelmaan (2011) oli kirjattu, että yrittäjyyskasvatusta vahvistetaan kaikilla koulutusasteilla ja että nuorten yrittäjyyttä edistetään yrityshautomo- ja yrityskiihdyttämötoiminnan avulla (Hallitusohjelma 2011, 31, 39). Nykyisessä Juha Sipilän hallituksen ohjelmassakin yrittäjyys on esillä, vaikka yrittäjyyskasvatus-sanaa ei löydykään.

Meidän on vapautettava ihmisten omat voimavarat luovuuteen, yritteliäisyyteen ja hyvinvoinnin rakentamiseen. Suomesta on tehtävä osaamisen, yrittäjyyden, tasa-arvon ja välittämisen yhteiskunta. (Hallitusohjelma 2015, 6.)

Kaikki opettajat eivät avosylin ottaneet vastaan kouluissa tapahtuvaa yrittäjyyskasvatusta. Ikonen (2006) esittää, että syynä voi olla yrittäjyyskasvatuksen merkityssisältö, joka aluksi liittyi vain liiketoimintaan. Vasta myöhemmin käsitystä yrittäjyyskasvatuksesta laajennettiin sisäisen yrittäjyyden kentälle. (Ikonen 2006, 34–36.) Koulu rakentuu eri oppiaineista, joiden toteutukseen vaikuttavat opetussuunnitelmien lisäksi oppikirjat ja opettajan omat näkemykset. Oppiaineet ohjaavat toimintaa vahvasti ja siksi oppiaineet ylittäviä kokonaisuuksia, kuten yrittäjyyskasvatusta, ei ole pulmatonta toteuttaa. (Kiilakoski 2014, 73.)

Uusi perusopetuksen opetussuunnitelma ilmiöoppimisineen on kaikkien aikojen yrittäjyyspainotteisin. Kiinnostus eri tahojen tuottamille yrittäjyyskasvatuksen aineistoille ja oppimisympäristöille onkin kasvanut viime vuosina voimakkaasti. Nuori Yrittäjyys ry kertoo, että vuonna 2004 NY Vuosi yrittäjänä -ohjelman osallistujamäärä oli 500 oppilasta. Vuonna 2016 kyseisessä ohjelmassa oli mukana 4500 oppilasta. Lukuvuonna 2017–2018 kaikkia NY-ohjelmia on yhteensä tilattu yli 30.000 oppilaalle. (Nuori Yrittäjyys 2017, 2018.)

Global Entrepreneur Monitor -tutkimuksen mukaan vuonna 2003 vain yksi prosentti suomalaisista 18–24-vuotiaista arvioi perustavansa yrityksen seuraavan kolmen vuoden aikana. Vuonna 2015 osuus oli 20 prosenttia. (Pietarila 2016.) Nuorisobarometrin 2013 mukaan 55 prosenttia 15–29-vuotiaista vastaajista kertoo haluavansa kokeilla yrittäjyyttä jossain vaiheessa työuraansa. Tutkimuksessa todetaan, että nuorten asenteita yrittäjyyttä kohtaan voidaan tulkita varsin myönteisiksi, vaikkakin matka konkreettiseen yrittäjyyteen ei välttämättä koskaan toteudu. (Myllyniemi 2014, 76.)

Amis 2016 -tutkimus selvitti neljättä kertaa ammatillisten opintojen opiskelijoiden ajatuksia opiskelusta ja elämästä. Vastaajista 46 prosenttia kertoi haluavansa toimia tulevaisuudessa yrittäjänä. Osuus on pienempi kuin vuonna 2011, jolloin vastaavassa tutkimuksessa 55 prosenttia vastaajista halusi toimia yrittäjänä tulevaisuudessa. Vuoden 2016 kyselyyn vastanneista 25 prosenttia piti yrittäjyyttä päätöitä parempana vaihtoehtona ja 57 prosenttia näki yrittäjyydessä enemmän mahdollisuuksia kuin uhkia. Yrittäjyyttä arvostaa 90 prosenttia vastaajista, 70 prosenttia pitää yrittäjyyttä pelottavana. Vastauksista ilmenee myös se, että hyvät kokemukset yrittäjyydestä rohkaisevat yrittäjyyteen. (Lehtikangas 2016, 56–61.) Yrittäjyyskasvatusta edistävän politiikan aikana nuorten suhtautuminen yrittäjyyteen tulevaisuuden uravaihtoehtona näyttäisi kasvaneen.

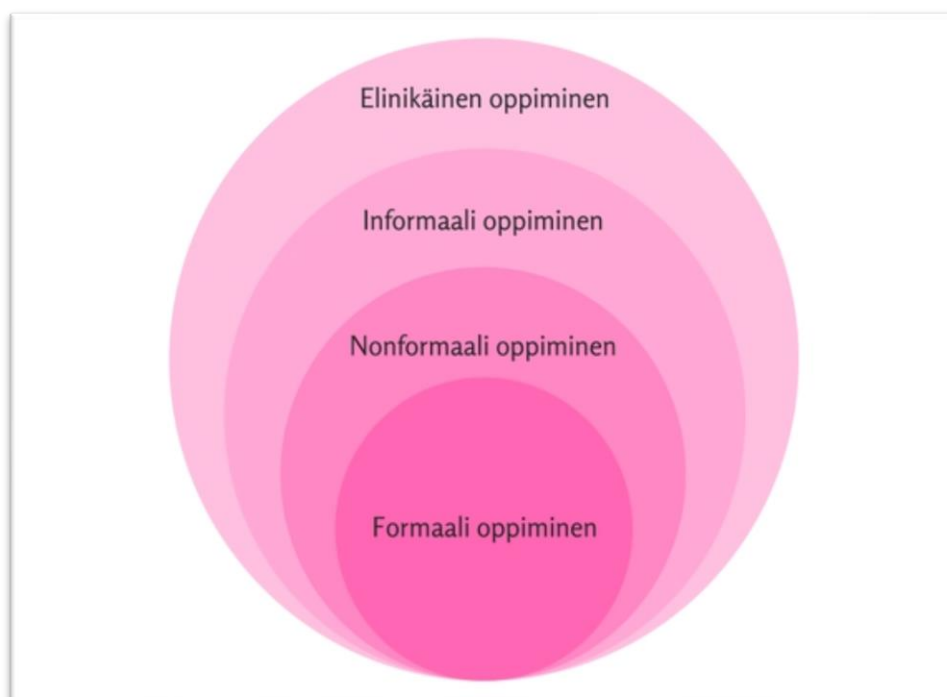
Yrittäjyyskasvatusta toteutetaan nykyään kaikilla kouluasteilla. Elinkeinoelämä on mukana yrittäjyyskasvatuksessa sekä mahdollistajana että sisällöntuottajana. Järjestöt, kuten Valtakunnallinen YES ry, Nuori Yrittäjyys ry ja Kehittämiskeskus Opinkirjo ja paikalliset yrittäjäjärjestöt toteuttavat yrittäjyyskasvatusta yhdessä

oppilaitosten kanssa. (Lehtonen, Simola, Vainio & Nieminen, 2017.) Yrittäjyyskasvatus-termi liitetään usein vain oppilaitoksissa tapahtuvaan opetukseen, mutta ehjä oppimispolku ulottuu myös elinikäisen oppimisen muille osa-alueille. Oppilaitosmaailman ulkopuolella 4H-järjestö toteuttaa yrittäjyyskasvatusta lasten ja nuorten harrastustoiminnassa. 4H-yritys on osa 4H:n yrittäjyyskasvatuksen oppimispolkua. (Suomen 4H-liitto 2017a.)

3 Elämässä oppiminen ja osaamisen hyödyntäminen

3.1 Elinikäinen oppiminen, epämuodollinen oppiminen ja arkioppiminen käsitteinä

Oppimista tapahtuu koko elämän ajan. Kun ihminen kommunikoi ympäristönsä kanssa, hän oppii sekä tietoisesti että tiedostamatta. (Pantzar 2006, 47.) Elinikäisellä oppimisella tarkoitetaan kaikkea elämän aikana tapahtuvaa oppimista. Muodollisen eli formaalin oppimisen piiriin kuuluvat koulut ja oppilaitokset, epämuodollisella eli nonformaalilla oppimisella tarkoitetaan esimerkiksi järjestöissä tapahtuvaa oppimista. Arkioppiminen eli informaali oppiminen on epämuodollista esimerkiksi työtä tekemällä oppimista. Nämä oppimisen eri muodot mahdollistavat elinikäisen oppimisen (kuvio 1). (Tuomainen 2015, 2.)

KUVIO 1. Oppimisen käsitteitä (mukaillen Tuomainen 2015, 2)

Elinikäinen oppiminen voidaan ymmärtää koulutuspolitiikkana, koulutuksen järjestämisen muotona, koulutuksen sisältöjä ohjaavana oletuksena tai oppimisen

elämänmittaisuutta kuvaavana terminä (Pantzar 2006, 52). Elinikäisen oppimisen voi ymmärtää myös ideologiana, jolla saadaan ihmiset vakuuttumaan jatkuvan uudelleen koulutautumisen tarpeesta (Saari 2016, 8). Jukka Tuomisto on avan-
nut elinikäisen oppimisen käsitteistöä ja häneen viitataan alan tutkimuksissa runsaasti. Tuomisto kuvaa elinikäiseen oppimiseen liittyvää termistöä seuraavasti. Elinikäisen kasvatuksen voidaan ymmärtää kattavan kaiken ihmisen elämän aikana tapahtuvan muodollisen, epämuodollisen ja arkioppimisen. Elinikäinen oppiminen (lifelong learning) on termi, jota käytetään elinikäisen kasvatuksen rinnalla, haluten korostaa oppijan omaa näkökulmaa oppimisessa. (Tuomisto 1994, 17–18.)

Muodollinen kasvatusta (formal education) on hierarkkisesti etenevä kasvatustjärjestelmä lapsuudesta korkeakouluopintoihin saakka, joka perustuu tutkintoihin. Muodollista oppimista edustavat esimerkiksi peruskoulu, keskiasteen ja korkeasteen opinnot sekä ammattitutkinnot. Epämuodollinen kasvatusta (nonformal education) kattaa muodollisen kasvatuksen ulkopuolella tapahtuvan tavoitteellisen oppimisen. Epämuodollista kasvatusta toteuttavat eri organisaatiot ja opetus ei perustu tutkintoihin. Epämuodollista oppimista tapahtuu muun muassa järjestöissä, harrastusryhmissä, henkilöstökoulutuksessa ja avoimessa yliopistossa. Arkioppiminen (informal learning) on kokemukspäistä ja ei-institutionaalista, mutta kuitenkin tavoitteellista. Arkioppimista tapahtuu tavoitteellisessa itseopiskelussa ja harrastuksissa. Nuorisotyö on yksi arkioppimisen ympäristö, jota toteuttavat kunnat, järjestöt, seurakunnat ja myös koulut. (Tuomisto 1994, 23–30.)

Edellä mainittujen termien lisäksi Tuomisto nostaa esiin satunnaisoppimisen, joka ei ole tavoitteellista ja tapahtuu muun toiminnan ohessa. Satunnaisoppiminen on oppimista arkipäivän tilanteissa esimerkiksi perheen ja työn parissa. Lapsuudessa ja nuoruudessa satunnaisoppimisella on suuri rooli, mutta iän myötä merkitys pienenee. Vaikka elinikäisen oppimisen kehittämisessä satunnaisoppimisen huomioiminen on mahdotonta, olisi sen olemassaolo pidettävä mielessä, sillä sitä tapahtuu erityisesti työelämässä. (Tuomisto 1994, 24–31, 38.)

Rajanveto eri oppimisen ja kasvatuksen muodoille ei ole aina yksiselitteistä. Yhtenä esimerkkinä mainittakoon musiikkiopistot, jotka Tuomiston luokittelun mukaan ovat epämuodollista kasvatusta. Kuitenkin usein musiikkiopistossa suoritetaan tasosuorituksia ja oppilaat tavoittelevat musiikkiopiston kautta pääsyä virallisen tutkinnon suorittamiseen. (Tuomisto 1994, 30.) Lopulta muodollinen, epämuodollinen, arki- ja satunnaisoppiminen ovat käsitteinä monitulkintaisia, riippuen kontekstista (Pantzar 2006, 55).

Tässä tutkimuksessa muodollisella oppimisella tarkoitetaan oppilaitoksissa tapahtuvaa tutkintotavoitteista opetusta. Epämuodollisella oppimisella tarkoitetaan eri organisaatioiden toiminnassa tapahtuvaa tavoitteellista oppimista. Arkioppimisella tarkoitetaan oman kokemuksen, työn ja tekemisen kautta saavutettua oppimista, sisältäen satunnaisen oppimisen.

Koulukeskeinen ajattelu on korostanut muodollisen koulutuksen merkitystä. On myös esitetty, että muodollinen koulutus on irrallaan muusta maailmasta ja käytännöllisestä tekemisestä (Roth 2014, 100). Epämuodollinen ja arkioppiminen nousevat kuitenkin aika ajoin keskusteluun varteenotettavina oppimisen muotoina. Tekemällä oppimisen merkityksen havaitsivat John Dewey ja monet muut tutkijat jo 1900-luvun alkupuolella. 1970-luvulla nousi esiin ajatuksia täysin kouluttomasta yhteiskunnasta. 1990-luvulla nostettiin jälleen esiin epämuodollisen ja arkioppimisen merkitys. Tuolloin aikuisten ammattitutkintojärjestelmä mahdollisti ensimmäisen kerran ammattitaidon näyttämisen taitojen hankkimistavasta riippumatta. (Sallila & Vaherva 1998, 8–14.)

Arkioppimisen merkitys ja itsenäisen opiskelun mahdollisuudet ovat kasvaneet. Oppimisympäristöjen kenttä on laajentunut informaatioteknologian sovellusten ansiosta myös arkioppimisen osalta. Arkioppimisen ympäristöjä myös käytetään aiempaa aktiivisemmin ja uusilla tavoilla. Käsite oppimisesta on muokannut myös käsitystä oppimisympäristöstä. (Pantzar 2006, 49.) Koulun formaali opetus sulautuu pikkuhiljaa yhteen arkioppimisen prosessien kanssa. Marko Kuuskorpi on väitöstutkimuksessaan (2012) pohtinut muodollisen ja epämuodollisen oppimisympäristön sulautumista. Opettajajohtoisen, suunnitelmallisen opetustoimin-

nan rinnalle on nopean kehityksen seurauksena muodostunut epämuodollisia virtuaalisia ja työelämälähtöisiä oppimisympäristöjä, jotka haastavat luokkahuoneesta, pulpetista ja koulukirjasta kumpuavan perinteisen oppimisprosessin. (Kuuskorpi 2012, 20.)

Elinikäistä oppimista perustellaan ihmisten autonomialla oman oppimisensa suhteen. Toisaalta tavoitteiden voidaan nähdä voimakkaastikin tulevan ulkoapäin yhteiskunnan ja talouselämän tarpeista. (Kinnari & Silvennoinen 2015, 122.) Kaija Collinin (2007) mukaan elinikäinen oppiminen toteuttaa positiivista ideologiaa koko elämän mittaisesta kehittymisestä pohjakoulutukseen tai ikään katsomatta. Yhteiskunnallisesta näkökulmasta elinikäistä oppimista perustellaan työllisyydellä ja työteholla. Yksilön kannalta työtä voidaan pitää merkittävänä elinikäisen oppimisen oppimisympäristönä niin ammatillisesti kuin oman kasvunkin kannalta. (Collin 2007, 201.)

3.2 Työssä oppiminen

Työssä oppiminen on oppimista arkisten työtehtävien suorittamisen lomassa (Collin 2007, 198). Kyse on epämuodollisesta oppimisesta. Oppimisympäristönä työssä oppiminen on kontekstuaalisen ja avoimen oppimisympäristön yhdistelmä eli oppiminen tapahtuu reaali maailmassa ja omaehtoisesti. (Manninen ym. 2007, 29–33.) Tarkastelua työssä oppimiseen voi tehdä yksilön ja yhteisön näkökulmista (Poikela & Järvinen 2007, 182). Koska 4H-yrittäjän työssä oppimisessa on kyse tekemällä oppimisesta ilman työyhteisöä, käsittelen työssä oppimista yksilön oppimisen näkökulmasta.

Perinteisesti ajatellen, työssä oppiminen on oppimista työpaikalla jonkin työtehtävän tai ammatin takia. Ennen teollistumisen aikakautta työn tekeminen opittiin kokeneemmilta tekijöiltä. Oppipoika eteni kisälliksi ja lopulta mestariksi opettaen taas uusia oppipoikia ja kisällejä. Vaikka nykyään ammatteihin opitaan suorittamalla tutkinto, on edelleen kokeneemmilta oppiminen työn ohessa tavallista.

1990-luvulla elinikäiseen oppimiseen liittyvä keskustelu lisäsi kiinnostusta työssä oppimiseen ja sen tutkimiseen. (Collin 2007, 199–2001.)

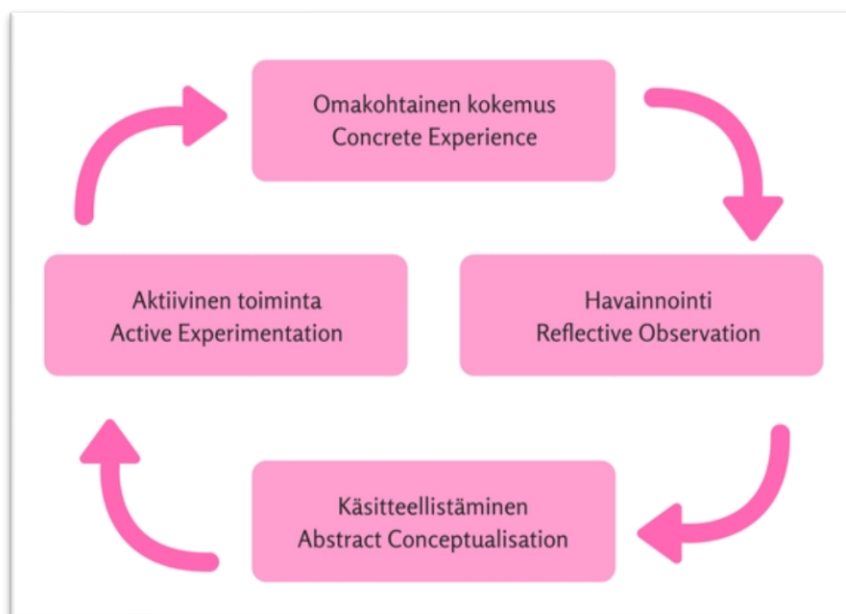
Kun oppipojat oppivat mestareilta, oppiminen oli lähinnä toistamista ja taidon siirtämistä. Ajatus työpaikan määrittelemisestä oppimisympäristöksi on melko uusi. Työssä oppiminen nähdään nyt oppijalle merkityksellisenä toimintana, ajattelun kehittymisenä ja toiminnaksi jolla luodaan uutta. (Heikkilä 2006, 50–51, 279.) Vaikka oppimista tapahtuu koko ajan työn lomassa, on sen sanoittaminen vaikeaa. Kun tavoitteena ei ole oppia vaan tehdä työtä, ei oppimista ajatella samoin kuin muodollisessa oppimisympäristössä. Oppimiskokemuksia työssä ovat esimerkiksi ongelmanratkaisu, tiedonhankinta, keksiminen ja oivaltaminen. (Collin 2007, 203.)

Työssä oppiminen noudattaa oppimisen luonnollisia vaiheita. Työssä oppimista ei niinkään organisoida, vaan se organisoituu ikään kuin itsestään. (Poikela & Järvinen 2007, 196.) Työssä opitaan sellaisia taitoja, jotka ovat hyödyllisiä ja oleellisia tehtävän työn kannalta. Suurin osa työssä oppimisesta on ongelmanratkaisua, joka perustuu aiemmin opittuun ja aikaisempaan kokemukseen. Nämä ovat olennaisia eroja muodolliseen koulutukseen verrattuna, jossa opitaan opetussuunnitelmaan kuuluvia asioita. (Collin 2007, 203; Olesen, 2006, 57.) Collinin (2005) mukaan työssä oppiminen koostuu kolmesta havainnosta. Ensiksi oppiminen on vahvasti kytköksissä työn tekemiseen ja oppimista tapahtuu satunnaisesti. Toiseksi oppimisen perustana ovat aiemmat työ- ja muut kokemukset. Kolmanneksi työssä oppiminen on sosiaalista ja sidoksissa ympäristöönsä. (Collin 2007, 202.) Työssä oppiminen ei ole irrallaan muusta elämästä. Ennemmin kokemukset työssä ja työn ulkopuolella tukevat toisiaan ja lisäävät oppimista. (Olesen 2006, 62.)

Työtehtävien lisäksi toimintaympäristöt ja muut ihmiset vaikuttavat siihen mitä työssä opitaan (Collin 2007, 207). Opitun tai koetun pohdinta eli reflektointi on työssä oppimisessa keskeistä. Reflektointi voi tapahtua tietoisesti tai tiedostamatta. Se voi olla yhdessä toisen henkilön esimerkiksi ohjaajan kanssa käytävää tavoitteellista keskustelua tai se voi tapahtua oppijan itsearviointina. Työssä oppiminen edellyttää muilta ihmisiltä saatavaa tukea oppimiseen. Kyseessä voi olla

työtiimi tai muu ryhmä, joka luo tietoa yhdessä oppijan kanssa. (Poikela & Järvinen 2007, 178–180.) Työtä tehdessä ei yleensä ajatella, että ollaan oppimassa jotakin vaan kyse on siitä, että työtehtävä on saatettava valmiiksi. Työn aikana on tehtävä useita nopeita päätöksiä olemassa olevan tilanteen mukaisesti. Reflektointi voi tapahtua työn tekemisen aikana aivoissa mikroreflektointina, jonka pohjalta työn tekeminen kehittyy eteenpäin. Opittua kuvataan tuntumana ja kertyneenä osaamisena. (Collin 2007, 204; Poikela & Järvinen 2007, 180.)

Työssä oppiminen on kokemuksellista oppimista, jossa konkreettinen kokemus on oppimisen lähtökohta. Yksi kokemuksellisen oppimisen keskeisistä teorioista on Kolbin (1984) teoria. Kolbin teoriassa kehä on syklinen malli, jossa aiemmin opittu johtaa uuteen vaiheeseen (kuvio 2). Nelivaiheisen kehän ensimmäinen vaihe on omakohtainen havainnointi tai kokemus. Toisena vaiheena on reflektointi eli oman toiminnan pohtiminen. Kolmantena vaiheena on käsitteellistäminen ja neljäntenä vaiheena on aktiivinen, kokeileva toiminta. Oppimiskokemus voi käynnistyä mistä tahansa neljästä vaiheesta. (Kolb 1984, 20–38.)

KUVIO 2. Kokemuksellisen oppimisen kehämalli
(mukaillen Kolb 1984, 42)

Työssä oppiessa kokemus käynnistää reflektiivisen pohdinnan. Oppiminen jatkuu uuden ymmärryksen rakentamisena ja opitun pohjalta uudelleen aktiivisena tekemisenä. Jos reflektointia ei tapahdu, on olemassa vain rutiininomaista tekemistä. (Poikela & Järvinen 2007, 181–182.) Kokemuksellinen oppiminen perustuu oppijan omiin kokemuksiin ja itsereflektioon. Ohjaajan tehtävänä on tukea oppijan kasvua ja edistää itseohjautuvuutta. (Rauste-vonWright 1997, 17.) Reflektoiwaan vuorovaikutustyyliin kuuluu oman pohdinnan ja miettimisen lisäksi myös toisen esittämien näkemysten arviointi. Reflektio voi siis olla sekä sisäistä että ulkoista (Kauppila 2006, 68).

Työssä oppiminen on yksi elinikäisen oppimisen muodoista. Koska muodollisella pätevyydellä on oma merkityksensä, on tärkeää saada työssä opitut asiat tunnustetuiksi. Eurooppalainen tutkintojen viitekehys on käytännön keino, joka mahdollistaa eri ympäristöissä opittujen taitojen vertailemisen.

3.3 Eurooppalainen tutkintojen viitekehys EQF

Epämuodollisen ja arkioppimisen tunnustaminen on määritelty EU-tasolla elinikäisen oppimisen periaatteen toteuttamisen keinoksi. Nykyisten koulutusjärjestelmien on muututtava joustavimmiksi, jotta ihmisten elinikäinen oppiminen työn ohella oikeasti mahdollistuu (Punie 2007, 189). Eurooppalainen tutkintojen viitekehys, European Qualifications Framework (EQF) elinikäisen oppimisen edistämiseksi kytkee yhteen eri maiden tutkintojärjestelmiä ja helpottaa eri tahoilla opitun vertailemista. EQF huomioi myös epävirallisissa ja arkioppimisen ympäristöissä opitun validoinnin ja on keino joustavampien oppimispolkujen mahdollistamiseksi. (EQF 2009, 3–4.) Käytännössä EQF luo sillan muodollisen-, epämuodollisen- ja arkioppimisen välille.

Euroopassa elinikäisen oppimisen edistäminen pohjautuu Lissabonin strategiaan ja Euroopan unionin tavoitteisiin. EU:n tavoitteita ovat muun muassa tieteen ja tekniikan kehityksen tukeminen ja koulutukseen panostaminen. Tavoitteena on osaava työvoima ja korkea teknologinen tuotanto. Lissabonin strategian mukaan

ihmisiin panostamalla saavutetaan ammattitaitoista ja hyvin koulutettua työvoimaa. Työntekijöiden liikkuvuus koko Euroopan unionin alueella tulee olla helppoa ja ihmisten on saatava koko työuran ajan koulutusta. (EUVL 2012.) EQF perustuu Euroopan parlamentin ja neuvoston suositukseen elinikäisen oppimisen edistämiseksi. EQF:n avulla on tarkoitus saada eurooppalaiset tutkinnot ja muu osaaminen vertailukelpoisiksi ja keskenään ymmärrettäviksi kaikissa Euroopan unionin jäsenmaissa. Samalla luodaan yhteyksiä koulutuksen, työelämän, virallisen, epävirallisen ja arkioppimisen välille. (EQF 2009.) Suosituksen johdosta Suomessa otettiin vuonna 2017 käyttöön Laki tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehyksestä (93/2017) ja Valtioneuvoston asetus tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehyksestä (120/2017).

Euroopan unionin määrittelemät elinikäisen oppimisen avaintaidot ovat viestintä äidinkielellä, viestintä vierailta kielillä, matemaattinen osaaminen ja perusosaaminen luonnontieteiden ja tekniikan aloilla, digitaaliset taidot, oppimistaidot, sosiaaliset ja kansalaistaidot, aloitekyky ja yrittäjäyys sekä tietoisuus kulttuurista ja kulttuurin ilmaisumuodot (EUVL 2006). Nämä EU-tason avaintaidot ovat havaittavissa perusopetuksen opetussuunnitelmassa laaja-alaisina oppimiskokonaisuuksina, ammatillisten tutkintojen avaintaitoina sekä lukion opetussuunnitelmassa toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavissa teemoissa.

EQF sisältää oppimistulosten kuvaukset, jotka on jaettu kahdeksaan tasoon (Liite 1). Tavoitteena on, että tasokuvausten avulla voidaan kuvailla oppimistuloksia missä tahansa tutkintojärjestelmässä. Tasokuvauksissa tiedot voivat olla teoria- tai faktatietoja, taidot kuvataan kognitiivisina tai käytäntöön liittyvinä, pätevyyttä kuvaa vastuun ja itsenäisyyden taso. (EQF 2009, 12.) Suomessa perusopetuksen oppimäärä sijoittuu tasolle 2, lukio ja ammatilliset perustutkinnot tutkinnot tasolle 4, erikoisammattitutkinnot tasolle 5, alemmat korkeakoulututkinnot tasolle 6, ylempät korkeakoulututkinnot tasolle 7 ja tieteelliset jatkotutkinnot tasolle 8.

Elinikäinen oppiminen yhdistetään terminä usein aikuiskoulutukseen. Parlamentarisen aikuiskoulutustyöryhmän vuonna 2002 julkaiseman mietinnön mukaan aikuiskoulutuksen keskeinen painopiste on elinikäinen oppiminen. Vapaan sivi-

tystyön rooliksi mietinnössä määriteltiin erityisesti vähemmän koulutettujen kouluttaminen ja formaalin koulutusjärjestelmän täydentäminen. (Vaherva ym. 2006, 22–27.) EQF on tuonut tullessaan uutta ajattelua siitä, että elinikäinen oppiminen on aikuiskoulutusta laajempi käsite. Nyt, kun on mahdollista saada EQF-standardin mukainen opintopisteytetty todistus harrastustoiminnasta, on elinikäisen oppimisen idea todella toteutumassa. Siksi järjestöt ja muut epämuodollisen oppimisen ympäristöt tarvitsevat omat prosessinsa osaamisen tunnistamiseen ja tunnustamiseen.

3.4 Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen järjestö- ja harrastustoiminnassa

Osaamisen tunnistamisella eli validoinnilla tarkoitetaan prosessia, jonka aikana tarkastellaan omia oppimiskokemuksia ja tuotetaan materiaalia ja todisteita omasta osaamisesta arvioinnin tueksi. Osaamisen tunnustaminen tarkoittaa osaamiselle myönnettävää todistusta, opintopisteitä tai vastaavuutta. Tunnustaminen voi olla muodollista tai virallista ja se voidaan antaa eri tavoin hankitusta osaamisesta. Koulutuspolitiikan näkökulmasta osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen on merkittävä teema koko Euroopassa. (OECD 2016.) EQF säätelee osaamisen tunnistamista ja tunnustamista. EQF helpottaa oppimisen validointia, oli se sitten epävirallista tai virallista oppimista. Painopiste on oppimistuloksissa, joiden vastaavuutta verrataan sisällöltään ja merkitykseltään virallisiin tutkintoihin. (EQF 2009, 4.)

Oppiminen harrastuksissa ja vapaa-aikana on merkittävä osa nuorten oppimista (Kolehmainen 2007, 196). Potentiaalia koulun ulkopuolella tapahtuvaan oppimiseen on paljon, sillä nuorten harrastaminen ja osallistuminen järjestötoimintaan on viime vuosina kasvanut. Nuorten vapaa-aika -tutkimuksen mukaan, vuonna 2015 kyselyyn vastanneista 10–29-vuotiaista nuorista 57 prosenttia sanoo olevansa jollain tavalla mukana järjestötoiminnassa. (Merikivi, Myllyniemi & Salasuo 2016, 66.) Nuorisobarometri-tutkimuksen 2015 mukaan 87 prosenttia 15–29-vuo-

tiaista kertoo harrastavansa jotain. (Myllyniemi 2015, 52). Aiempiin vastaaviin tutkimuksiin verrattuna, järjestöaktiivisuus näyttää olevan kasvusuunnassa. Samaan aikaan on kasvanut myös kiinnostus epämuodollisissa ympäristöissä opittujen asioiden tunnistamiseen ja tunnustamiseen.

Tulevaisuuden osaamistarpeissa korostuvat erilaiset metataidot, kuten ajanhallintataidot ja oppimistaidot (VNK 2017, 31). Siirrettävät taidot, joita elinikäisen oppimisen avaintaidotkin (s. 17) edustavat, ovat taitoja, joista useimpia tarvitsee tehtävässä kuin tehtävässä. Digitaaliset taidot ovat avainasemassa, koska niiden hallitseminen mahdollistaa oppimisen ja toisaalta myös olemassa olevan osaamisen näyttämisen. Monet haasteet tekevät jatkuvan uuden oppimisen välttämättömäksi. Työelämä on muuttunut pirstaleiseksi, työ, työttömyys ja erilaiset pätkätyöt vuorottelevat. Itsensä työllistäminen yrittäjänä on kasvussa. (Kolehmainen 2007, 196.) Osaamisen hankkiminen on muuttunut kertainvestoinnista jatkuvaksi uudelleen kouluttautumiseksi. Siksi tarvitaan joustavampia ja yksilöllisiä opiskelupolkuja ja työssä oppimisen tunnustamista. (VNK 2017, 32.) Kaikkea ei voi eikä ehdi oppimaan koulussa tai kursseilla.

Oli oppimisen paikka tai tilanne mikä tahansa, saavutettu geneerinen osaaminen on hyödynnettävissä uusissa tehtävissä. Siksi osaamisen toteen näyttäminen on olennaista. EQF:n ideana on juuri se, että osaamisen voi hankkia millä tahansa tavalla, ja kun osaaminen validoidaan, voidaan osaaminen tunnustaa seuraavassa paikassa. (EQF 2009.) Kriittisesti ajatellen samaan aikaan voi hankkia osaamista miten tahansa, mutta ei ole varmaa mitä osaamista tulevaisuudessa tarvitaan (Saari 2016, 8).

Järjestötoiminnan on perinteisesti ajateltu olevan epämuodollisen oppimisen kenttää. Koulutuksilla ja kursseilla on tavoitteellisuutta, mutta oppiminen ei tähtää tutkinnon suorittamiseen. Järjestöillä on kuitenkin kautta historian ollut innokkuutta erilaisten tunnustusten antamiseen. Esimerkiksi Martta-järjestöllä on omat Martta-opinnot (Martat.fi 2018). Partion toimintatapaan liittyy keskeisesti symboliikka, johon osana kuuluu erilaiset tunnustukset (Suomen Partiolaiset, 2018). Suomen 4H-liiton digitaalisessa TOP-tehtäväpankissa lapset saavat palkinnoksi

tekemistään tehtävistä pieniä kuvakkeita (Suomen 4H-liitto 2017b). Harrastuksissa opittuja asioita ja hankittua kokemusta voi näyttää toteen esimerkiksi vapaamuotoisin ja opintopisteytetyin todistuksin ja digitaalisilla osaamismerkeillä.

Järjestöjen monista yrityksistä huolimatta, järjestökoulutusten huomioiminen oppilaitoksissa on ollut harvinaista. Siitäkin huolimatta, että esimerkiksi ammattitutkintojen perusteissa eri tavoin hankitun osaamisen hyödyntäminen on ollut mahdollista 1990-luvulta saakka. (Sallila & Vaherva 1998, 8–14.) Ongelmana on ollut vertailtavien aineistojen puuttuminen. On ollut vaikea tunnustaa osaamista, jos mittaaminen on hankalaa ja kenties mahdotonta.

Vaikutelma on, ettei mikään aiemmin kokeiltu järjestötoiminnan osaamisen näyttämisen keino ei ole saavuttanut läpimurtoa muodollisen koulutuksen puolella. Oppilaitoksesta riippuen hyväksilukuja on voinut saada. Haasteena on ollut todistusten vertailemisen vaikeus ja järjestössä opitun todentaminen vastaamaan oppilaitoksen tavoitteita. Nyt tilanne on muuttunut. EQF:n käyttöönotto ja uusi lainsäädäntö tuovat järjestökoulutuksen aivan uuteen asemaan helpottaen vertailtavuutta. Ammatillisen koulutuksen reformi uudistaa ammatillisen koulutuksen vuodesta 2018 alkaen. Yhtenä periaatteena uudistuksessa on, että osaamisen on voinut hankkia missä tahansa ja se huomioidaan tutkinnossa. (OKM 2018.)

Jo ennen Suomen lakimuutoksia EQF:n käyttöönotosta, ottivat vapaan sivistyksen oppilaitokset EQF:n käyttöön opintojaksojensa mitoituksissa. Opintotoiminnan keskusliiton ylläpitämä Opintokeskus Sivis on yksi vapaan sivistystyön oppilaitoksista, joka on aktiivisesti edistänyt epämuodollisissa ympäristöissä opitun tunnistamista ja tunnustamista. Sivis on myös luotsannut eurooppalaista yhteishanketta, jossa haettiin keinoja vapaaehtoistoiminnassa kerrytetyn osaamisen tunnistamiseen. (Opintokeskus Sivis 2017a.)

Vapaan sivistystyön toimijat tuottavat ja julkaisevat itse runsaasti raportteja omaan alaansa liittyen esimerkiksi hankkeiden puitteissa. Leena Saloheimo Vapaa sivistystyö ry:stä on kirjoittanut raportin, jossa käsitellään vapaan sivistystyön opintotodistuksia opitun tunnustamisen välineinä (Saloheimo 2016). Saara Luu-

kannel ja Jyri Manninen (2008) ovat tutkineet vapaan sivistystyön opintojen vaikutuksia aikuisopiskelijoiden näkökulmasta. Tutkimus on Vapaan sivistystyön yhteisjärjestön julkaisema.

Järjestökoulutuksen ja harrastustoiminnassa opitun tunnustamisella on paljon hyötyjä. Järjestökoulutukseen osallistuminen tulee houkuttelevammaksi, kun osaaminen voidaan tunnustaa toisessa järjestössä tai oppilaitoksessa. Järjestöt välttyvät päällekkäisyyksiltä, oppijoille voi parhaimmillaan mahdollistua yksilöllinen oppimispolku ja opinnot etenevät nopeammin. Myös järjestökoulutuksen arvostus ja tunnettuus kasvavat. (Opintokeskus Sivis 2018.) Työelämä ja yhteiskunta hyötyvät, kun ihmiset oppivat vapaa-aikanaan lisää taitoja mielekkäissä ympäristöissä ja samalla toteuttavat elinikäisen oppimisen tavoitteita. Toisaalta on riski, että harrastukset muuttuvat liian tavoitteellisiksi ja rennolle vapaa-ajalle on yhä vähemmän tilaa. 4H on yksi esimerkki järjestöstä, joka tarjoaa tekemällä oppimisen mahdollisuuksia lapsille ja nuorille sekä tavoitteellisesti että kevyemmin.

4 4H-järjestö Suomessa lasten ja nuorten yrittäjäyyskasvattajana

4.1 4H-järjestö epämuodollisen oppimisen toteuttajana ja arkioppimisen mahdollistajana

4H-toimintaa on ollut Suomessa lähes sadan vuoden ajan. 1920-luvulla Mannerheimin Lastensuojeluliiton, Viipurin piirin maatalouskerholautakunnan ja Marttaliiton toimesta toteutettiin lapsille ja nuorille maatalouskerhotoimintaa (Simonen 1953, 43). Maatalouskerhotoiminnalle perustettiin yhteinen kattojärjestö vuonna 1928. Aluksi järjestö toimi Maatalouskerholiitto-nimellä. Järjestön nimi muutettiin Suomen 4H-liitoksi vuonna 1969. (Lilja 2003, 7–9.)

4H-toiminnan juuret ovat Yhdysvalloissa 1900-luvun alussa. Perustetun toiminnan tavoitteena oli opettaa nuorille yrittäjäyttä ja työntekoa, jotta nuoret voisivat pärjätä yhteiskunnassa ja erityisesti maaseudulla omalla työllään. Korkeakoulujen opettajat kiinnittivät huomiota nuorten negatiivisiin asenteisiin uusinta tutkimustietoa kohtaan. Nihkeä suhtautuminen uudistuksiin hidasti osaltaan maatalouden uusimpien menetelmien käyttöönottoa ja korkeakouluissa havaittiin valistustyön tärkeys. 4H-järjestön työ- ja yrittäjäyyskasvatuksen tavoitteisiin on alusta alkaen kuulunut uusista menetelmistä tiedottaminen ja uusien taitojen opettaminen. (Lilja 2003, 7.)

Kun Maatalouskerholiitto Suomessa perustettiin, säännöissä määriteltiin toiminnan tarkoituksiksi maalaisnuorison taitojen ja harrastusten edistäminen maataloudessa ja kotitaloudessa. Toiminta oli tavoitteellista ja yritteliäisyyteen kannustavaa. Kerhotoimintaan osallistuvilla lapsilla ja nuorilla oli mahdollisuus kehittää taitojaan omaan tahtiinsa edeten. Toimintaa suunniteltaessa pyrittiin myös uusien viljelymenetelmien ja lajikkeiden kokeilemiseen sekä toiminnan ulottamiseen kattavasti koko Suomeen. Näin menetellen voitiin edistää koko maaseudun väestön oppimista maatalouteen liittyen. (Simonen 1953, 43.)

Maailmanlaajuisesti 4H-nimen pohjana ovat englanninkieliset sanat head, hands, heart ja health (suom. pää, kädet, sydän, terveys). Nimenmuutoksen yhteydessä tunnus suomennettiin vapaasti sanoilla harkinta, harjaannus, hyvyys ja hyvinvointi. Nämä h-kirjaimilla alkavat sanat kuvaavat 4H:n arvoja (taulukko 1) (Lilja 2003, 7–9.) 4H:n toimintaperiaatteet perustuvat Deweyn pedagogisiin ajatuksiin tekemällä oppimisesta (learning by doing). Hänen teoriansa on ongelmaratkaisukeskeistä ja omalla ajattelulla sekä reflektoinnilla on keskeinen merkitys. Deweyn (1933) mallissa kokemuksellisuus johtaa monivaiheiseen ongelmanratkaisuun ja sitä kautta oppimiseen. Tekemällä oppimisen periaate sopii hyvin erilaisten asioiden oppimiseen ja toteuttaa käytännössä ongelmaoppimista. (Väkevä 2011, 70–81.) 4H-järjestön strategian mukaan 4H-harrastus tukee lapsen ja nuoren kasvua aktiiviseksi, suvaitsevaksi, vastuulliseksi ja yritteliääksi ja toiminnassa saadaan valmiuksia aktiiviseen kansalaisuuteen, työelämään ja yrittäjyyteen. (Suomen 4H-liitto 2016, 2.)

TAULUKKO 1. 4H-arvot (Suomen 4H-liitto 2016, 3)

Harkinta Head	Harjaannus Hands	Hyvyys Hearth	Hyvinvointi Health
Harkinta kuvaa sitä, miten tärkeää ihmisen on jatkuvasti kehittää omaa ajatteluun sekä pyrkiä kaikessa toiminnassaan rehellisyyteen ja oikeudenmukaisuuteen.	Harjaannus tarkoittaa käytännön ja käden taitoja, joita harjoitellaan kaikessa 4H-toiminnassa. Tähän liittyvät tärkeänä osana asenteet, kuten esimerkiksi yritteliäisyys ja ahkeruus.	Hyvyys kertoo toisen ihmisen sekä luonnon kunnioittamisesta ja huolenpidosta. Siihen liittyvät myös suvaitsevaisuus, yhteistyötaidot ja hyvä käytös.	Hyvinvointi on kokonaisvaltainen asia, johon liittyvät ihmisen fyysinen ja henkinen tasapaino sekä riittävä aineellinen hyvinvointi. 4H-toimija pystyy luomaan arjen hyvinvointia itselleen ja muille.

Koulutuksen kentällä 4H-järjestö edustaa epämuodollista oppimista ja arkioppimista. Epämuodollisen oppimisen tunnistaminen ja tunnustaminen ovat edenneet viime vuosina ja järjestöille tällainen kehityssuunta tuo mahdollisuuksia. 4H-toiminnasta on mahdollista saada osaamisen tunnustuksena digitaalisia osaamismerkkejä ja opintopisteytettyjä todistuksia (Suomen 4H-liitto 2018a). Koska 4H-järjestö on Opintotoiminnan keskusliiton jäsen, osa 4H-toiminnassa tapahtuvasta koulutuksesta on vapaan sivistystyön opetusta Siviksen kautta. Sivistä ja muita

opintokeskuksia valvoo opetus- ja kulttuuriministeriö sekä Opetushallitus ja toiminnassa noudatetaan lakia vapaasta sivistystyöstä. (Opintokeskus Sivis 2017b.) Laissa mainitaan elinikäinen oppiminen ja yhteistyö muiden oppilaitosten kanssa. Opintokeskukset toimivat valtakunnallisina oppilaitoksina järjestämällä opintoja itse sekä yhdessä kansalais- ja kulttuurijärjestöjen kanssa elinikäisen oppimisen, hyvinvoinnin ja aktiivisen kansalaisuuden sekä demokratian ja kansalaisyhteiskunnan toiminnan edistämiseksi. (Laki vapaasta sivistystyöstä 1998/632.)

Käytännössä 4H:n jäsenyys Opintoiminnan keskusliitossa ilmenee siten, että paikalliset 4H-yhdistykset eri puolilla Suomea toteuttavat Siviksen järjestämiä opintojaksoja, esimerkiksi tämän tutkimuksen aihepiiriin liittyvää 4H-yrittäjänä toimimista. Joihinkin opintojaksoihin on mahdollista saada Siviksen kautta taloudellista tukea.

4.2 4H:n yrittäjyyskasvatus

4H-järjestön yrittäjyyskasvatuksen tavoitteena on oman elämän käytännön taitojen yhdistäminen yrittäjyyteen ja yritteliääksi kasvamiseen (Kuvaja & Ignatius 2004, 6). 4H:n yrittäjyyskasvatuksen pohjana on järjestön arvot ja Deweyn (1933) Learning by doing-teoria, mutta ennen kaikkea se perustuu Kolbin (1984) kokemuksellisen oppimisen malliin (s. 15). Oppimisprosessia voidaan pitää onnistuneena, jos siinä käydään läpi Kolbin kehän kaikki neljä eri vaihetta: toiminta, arviointi, johtopäätökset sekä uuden kokeilun suunnittelu ja toteutus. 4H:n yrittäjyyskasvatus toteuttaa konstruktivistista oppimiskäsitystä. Tällä tarkoitetaan sitä, että jokainen nuori rakentaa omaa tietomaailmaansa aikaisemmin oppimansa pohjalle. Reflektointi eli oman oppimisen havainnointi on tärkeässä asemassa. (Suomen 4H-liitto 2017b.)

Kolme askelta työelämään -malli (kuvio 3) kokoaa 4H:n työelämä- ja yrittäjyyskasvatuksen. Ensimmäinen askel kuvaa 6–12-vuotiaille suunnattua kerhotoimintaa, jonka tukena on yrittäjyyskasvatuksellinen TOP-tehtäväpankki. Toinen askel

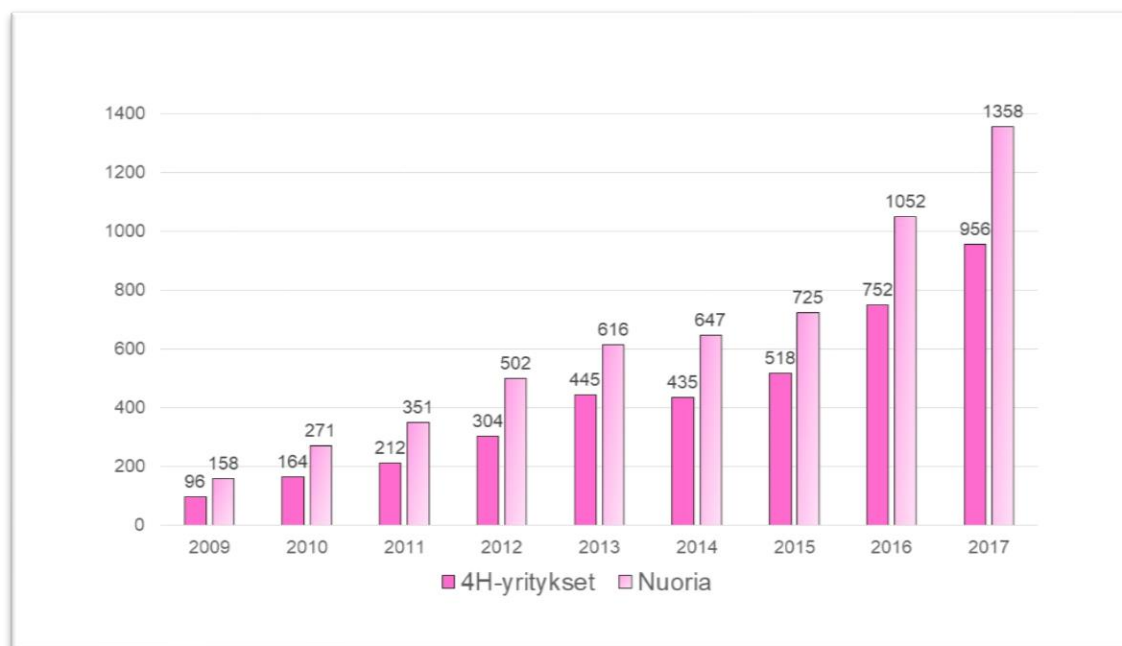
kuvaa yli 13-vuotiaiden kouluttamista ja valmentamista työelämätaidoissa ja yrittäjyydessä. Kolmas askel sisältää nuoren työllistymisen mahdollisuudet joko palkkatyössä tai 4H-yrittäjänä. Erityisenä tavoitteena mainitaan, että nuorille tarjotaan ensimmäisiä työkokemuksia. Osana Kolme askelta työelämään -mallin toista askelta on 4H-akatemia, joka on yli 13-vuotiaiden 4H-nuorten oppimista kokoava otsikko. 4H-akatemia kautta nuori voi sekä hakea tunnustusta osaamiselleen että kehittää omia taitojaan itseohjautuvasti. (Suomen 4H-liitto 2016, 6–7.)

KUVIO 3. 4H-järjestön Kolme askelta työelämään -malli
(mukaillen Suomen 4H-liitto 2016)

4H-yritys on yrittäjyyskasvatuksen oppimisympäristö 13–28-vuotiaille nuorille. Kriteereiksi on määritelty muun muassa, että 4H-yrittäjä on 4H-yhdistyksen jäsen, yrityksen myynti on vuosittain 50–7000 euroa ja että nuori raportoi toiminnastaan 4H-yhdistykseen. Jokaisella 4H-yrityksellä on yritysohjaaja. Yritysohjaajan tehtävä on vapaaehtoistyö. Vuonna 2016 toimivia 4H-yrityksiä oli 752 ja niissä yli tuhat yrittäjää. 4H-yritysten ja toimintaan osallistuvien nuorten määrä on kasvanut

vuosittain (kuvio 4). Vuonna 2017 nuoria oli mukana yli 1300. (Suomen 4H-liitto 2018b.)

KUVIO 4. 4H-yritysten ja nuorten määrä vuosina 2009–2017
(Suomen 4H-liitto 2018b)

Vapaan sivistystyön kentällä 4H-yrittäjänä toimiminen poikkeaa totutuista tavoista lisätä osaamista ja saada siitä tunnustusta, sillä 4H-yrittäjänä toimiminen on kurssin sijaan työssä oppimista. Halutessaan 4H-yrittäjä voi hakea osaamista kuvaavien dokumenttien avulla seitsemän opintopisteen todistusta. Opintopisteitä oli mahdollista hakea ensimmäisen kerran vuonna 2017, kohdistuen vuonna 2016 hankittuun osaamiseen.

Korkeakoulujen opinnäytetöitä suomalaisesta 4H-toiminnasta yrittäjyyskasvatuksen näkökulmasta on tehty jonkin verran. Niissä on tutkittu muun muassa 4H:n yrittäjyyskasvatusta ja yrittäjyysprosessia, yrittäjyyskasvattajan valmiuksia yrittäjyyskasvattajana, yrittäjyysosaamisen kehittämistä oppivassa organisaatiossa ja yrittäjyyskasvatusta yksittäisessä 4H-yhdistyksessä. (Salokangas 2017; Korhonen 2013; Suomäki 2012; Kakkinen 2003.)

4H-toimintaan liittyviä epämuodollisen oppimisen oppimisympäristöjä kuvailevia tutkimuksia ovat Kirsti Salon (2016) liseniaatintyö ja Virpin Skipparin (2016) pro gradu-tutkielma. Salo tutki vihtiläisen alakoulun puutarhatoimintaa ja paikallisen 4H-yhdistyksen osallistumista siihen. Järjestötoimijan rooli koulun puutarhatoiminnassa oli toimia mahdollistajana uudenlaisen tekemällä oppimisen kulttuurin aloittamisessa. Skippari havainnoi tutkimuksessaan 4H-harrastuksessa tapahtunutta nuorten ryhmän tapahtumatuottajavalmennusta. Nuoret oppivat puolen vuoden kokemuskoulun aikana projektitaitoja ja aktiivisen kansalaisuuden taitoja. 4H-järjestön yrittäjyyskasvatuksesta on ilmeisesti olemassa vain yksi vertaisarvioitu artikkeli, joka on julkaistu Turun Normaalikoulun YVI-hankkeen julkaisussa vuonna 2014 (Skippari 2014).

Havaintoni mukaan 4H-yrittäjien oppimiskokemuksia ei ole tutkittu lainkaan. Olen kuitenkin työssäni 4H-yrityksen kehittäjänä huomannut, että juuri oppimiskokemusten selvittämiselle on tarvetta, jotta 4H-yritystä voidaan kehittää oppimisympäristönä nuoria enemmän palvelemaan suuntaan. Tutkimustiedolle on tarvetta myös toiminnan vaikuttavuutta mitattaessa.

5 Tutkimuksen toteuttaminen

5.1 Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimuskysymys

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää 4H-yrittäjänä toimivien nuorten oppimiskokemuksia. Vastausta etsin tutkimalla fenomenografian avulla 4H-yrittäjien oppimispäiväkirjoja.

Tutkimuskysymykseni on: Mitä oppimista nuoret ovat itse tunnistaneet toimiesseen 4H-yrittäjinä.

5.2 Tutkimuksen kohde: 4H-yrittäjänä toimiminen

4H-yrittäjänä toimiminen on poikkeuksellinen tapa oppia. Kun muut nuorille suunnatut yrittäjyyden mallit on tarkoitettu oppilaitoksille, 4H-yritys on nuorten vapaa-ajan toimintaa. 4H-yrittäjänä toimiminen on arkioppimista työtä tekemällä. Osaa-mistavoitteet ja mahdollisuus opintopisteytettyyn todistukseen tuovat 4H-yrittäjänä toimimisen askeleen muodollisempaan suuntaan.

Määriteltyjen osaamistavoitteiden mukaan ”4H-yrittäjä tietää mitä velvollisuuksia 4H-yrittäjällä on. Osaa tehdä yritykseensä liittyviä päätöksiä ja ymmärtää tehtyjen päätösten merkityksen. Osaa soveltaa asiakaspalvelutaitoja ja viestintä- ja markkinointitaitoja erilaisissa tilanteissa ja ympäristöissä. Osaa arvioida omaa ja yrityksen toimintaa sekä raportoida yrityksen toiminnasta. Osaa ideoida ja suunnitella yrityksen toimintaa ja ratkaista yritystoiminnassa esiin tulevia haasteita ja ongelmia. Osaa suunnitella ja toteuttaa kannattavaa yritystoimintaa.” (Suomen 4H-liitto 2018c.)

Opintojaksona 4H-yrittäjänä toimiminen on mitoitettu siten, että se koostuu 20 tunnista ohjausta ja 166 tunnin itsenäisestä työskentelystä. Vähimmäisvaatimuksena ajallisesti on toimia 4H-yrittäjänä kolmen kuukauden ajan. Tämä on katsottu

ajaksi, jonka aikana on mahdollista laatia suunnitelmat, perustaa yritys, harjoittaa yritystoimintaa ja samalla oppia siitä. Suurin tuntiosuus on yrityksen tuotannolla tai palvelulla, joka on mitoituksessa 100 tuntia (taulukko 2). (Suomen 4H-liitto 2018d.)

TAULUKKO 2. 4H-yrittäjänä toimiminen, opintojakson mitoitus
(Suomen 4H-liitto 2018d)

Opetusmenetelmä/oppimistehtävä	Toteutus- tapa	Kontaktiope- tus/ tuntia	Itsenäinen työsken- tely/ tuntia
Oman liikeidean pohtiminen	Toiminnalli- nen	3	3
Oppaan lukeminen (38 sivua) ja 4H-yri- tyksen verkkosivuihin tutustuminen	Lukeminen		2
Yrityksen tuotanto/palvelu, materiaalihan- kinnat, verkostoituminen	Itsenäinen opiskelu		100
Ohjaustapaamiset ja muu yhteydenpito yritysohjaajan / 4H-yhdistyksen kanssa	Toiminnalli- nen	17	17
Yrityksen ja oman oppimisen arviointi	Oman osaa- misen arvi- ointi		2
Perustamisilmoitus ja sopimus yritysoh- jaajan kanssa	Kirjoittaminen		1
Liiketoimintasuunnitelma	Kirjoittaminen		2
Kustannuslaskelmat, hinnoittelu, kirjan- pito	Muu tuo- tostehtävä		10
Markkinointi ja viestintä	Itsenäinen opiskelu		10
Asiakaspalvelu ja sosiaaliset taidot	Itsenäinen opiskelu		20
Toimintakertomus ja talousraportti	Kirjoittaminen		4
Oppimispäiväkirja	Kirjoittaminen		3
YHTEENSÄ		20	166
Opintopisteet yhteensä: 7			
Yhteenlasketut tunnit / 27 = opintopistemäärä eli 1 opintopiste on 27 tuntia opiskelijan työtä.			

4H-yrittäjänä toimiminen asettuu EQF-tasolle 4, jonka mukaan oppija hallitsee oman alansa tietoperustan laajoissa asiayhteyksissä sekä tietyt kognitiiviset ja käytännön taidot sekä ilmaisukyvyyn ja hyödyntää näitä tietoja ja taitoja ratkais-
tessa oman alan erityisongelmia ja suorittaessaan alan tehtäviä. Lisäksi oppija

työskentelee itsenäisesti yleensä ennustettavissa, mutta mahdollisesti muuttuvissa toimintaympäristöissä. Hän arvioi omaa osaamistaan ja parantaa siihen liittyviä toimia, kehittää itseään sekä työtään ja hänellä on valmius elinikäiseen oppimiseen. (Valtioneuvoston asetus 120/2017.)

Osaamistavoitteiden määrittelyssä käytettiin aineistona myös proseminaarini tuloksia. Proseminaaritutkimukseni yhtenä avoimena kysymyksenä oli, mitä olet oppinut yrittäjänä toimiessasi. Luokittelin silloin vastaukset seitsemään luokkaan: vastuun ottaminen, talous- ja raha-asiat, sosiaaliset taidot, muut käytännön asiat, itseluottamus, omat kyvyt sekä työelämätaidot ja yrittäjyys.

5.3 Tutkimusaineisto ja tutkimusjoukko

Tutkimusaineisto koostuu 20 nuoren oppimispäiväkirjasta. Oppimispäiväkirjat he ovat tehneet osaksi opintopisteytetyn todistuksen hakemusta. Kokemukset yrittäjyydestä sekä kirjoitetut oppimispäiväkirjat koskevat vuotta 2016.

Tutkimusjoukko koostuu kahdestakymmenestä 14–28-vuotiaasta 4H-yrittäjästä. Tutkimusaineistona ovat tämän joukon kirjoittamat oppimispäiväkirjat, joissa he kertovat kokemuksiaan 4H-yrittäjinä. Tutkimusjoukosta kuudellatoista henkilöllä on yrittäjyyskokemusta alle vuoden ajalta, yhdellä yli vuoden, kolmella yli kolme vuotta (taulukko 3).

TAULUKKO 3. Tutkimusjoukko

Yrittäjyyden kesto	14-17 -vuotiaat		18-28 -vuotiaat	
	Nainen	Mies	Nainen	Mies
4H-yrittäjänä alle vuoden	1	5	9	1
4H-yrittäjänä 1–2 vuotta	-	-	1	-
4H-yrittäjänä 3 vuotta tai enemmän	-	-	3	-

Opintopisteitä haki määräaikaan 15.1.2017 mennessä kaikkiaan 52 yrittäjää. Heistä 25:n raportointi hyväksyttiin sellaisenaan ilman täydennyspyyntöä. Hyväksytyjen joukosta viidellä oli ryhmäyritys. Jätin nämä viisi yritystä pois tutkimusjoukosta, koska ryhmässä yrittäneet kuvailivat oppimispäiväkirjoissaan kollektiivista oppimista, enkä siksi katsonut niiden soveltuvan yksilön kokemusten tutkimiseen. Verkkolomakkeessa, jonka kautta nuoret palauttivat oppimispäiväkirjansa, ilmoitetaan mahdollisesta tutkimuskäytöstä. Päätin kuitenkin lähestyä tutkimusjoukkoa vielä sähköpostitse ja varmistaa kaikkien suostumuksen tutkimukseen (Liite 2).

Oppimispäiväkirjan sai tehdä itse valitsemallaan tavalla, mutta se piti palauttaa 4H-yrityksen sähköisen raportointilomakkeen kautta. Vaikka muodon saikin itse valita, olivat kaikki opintopisteitä hakeneet tehneet oppimispäiväkirjan perinteiseen kirjalliseen muotoon. Oppimispäiväkirjan lisäksi opintopisteitä hakeva 4H-yrittäjä toimittaa yrityksensä toimintakertomuksen ja talousraportin sekä itsearvioinnin.

Verkkolomake julkaistiin keväällä 2016. Käytännössä ensimmäisten raporttien määräaika oli tammikuussa 2017, jolloin ne koskivat vuoden 2016 toimintaa. Lomakkeen olen tehnyt itse yhdessä työryhmän kanssa tilanteessa, jolloin en tiennyt käyttäväni lomakkeen kautta palautettavaa aineistoa tutkimuksessani. Lomakkeen suunnittelussa on huomioitu mahdollinen tutkimuskäyttö, koska kiinnostus 4H-yritykseen tutkimuskohteena oli jo havaittu. Saman lomakkeen kautta nuori voi sekä lähettää vuosiraporttinsa että hakea opintopisteytettyä todistusta ja osallistua Vuoden 4H-yritys -kilpailuun. Vuosiraportin osalta 4H-yrittäjä voi valita, käyttääkö raportointilomaketta vai toimittaako raporttinsa jollakin muulla tavalla. Opintopisteiden ja kilpailun osalta lomakkeen käyttäminen on pakollista. Lomakkeen kysymykset ovat liitteenä (Liite 3).

Oppimispäiväkirjat ja muut 4H-yrittäjien raportit on kirjoitettu osaamisen osoittamista varten, ei varsinaisesti tutkimuskäyttöön. Opintopisteytetty todistus myönnettiin niille, joiden raporteissa ilmeni osaamistavoitteiden saavuttaminen. Osaamistavoitteet tulevat ilmi raportoinnin eri osissa, eivät välttämättä vain oppimispäiväkirjasta. Oppimispäiväkirja on henkilökohtainen dokumentti, johon nuori

nostaa esiin haluamiansa asioita. Osa oli otsikoinut oppimispäiväkirjan osaamistavoitteiden mukaan, osa oli kirjoittanut täysin vapaasti. Oppimispäiväkirjoja kirjoittaneet nuoret tavoittelivat opintopisteytettyä todistusta, joten he halusivat näyttää parhaansa ja olivat motivoituneita. Vaikutelma teksteistä on varsin rehellinen. Oppimispäiväkirjat eivät ole vain ruusuisia kuvauksia, vaan niissä kerrottiin myös vastoinkäymisistä. Luonteeltaan oppimispäiväkirjat olivat pääosin muistelmia, joissa näkyy jo opitun reflektointi. Yksi päiväkirjoista oli kirjoitettu kronologisesti etenevän päiväkirjan muotoon.

Nuorten kirjoittamat oppimispäiväkirjat olivat keskenään erilaisia. Pituudeltaan ne olivat enimmäkseen yhden tai kahden sivun mittaisia. Tekstimäärältään laajin oppimispäiväkirja oli kuuden sivun mittainen. Lyhimmillään päiväkirja oli vain kahden rivin mittainen teksti. Oppiminen oli tässä tapauksessa ilmennyt jossakin muussa toimitetussa dokumentissa, koska opintopisteytetty todistus on myönnetty. Yhteensä aineistoa kertyi noin 25 sivua rivivälillä 1,5 kirjoitettuna. Epätasaisesta aineistosta huolimatta pitäydyin kiinni rajauksessa tutkia vain oppimispäiväkirjoista ilmeneviä oppimiskokemuksia. Päätös osoittautui hyväksi, sillä oppimispäiväkirjat paljastuivat paljon rikkaammiksi, kuin mitä ensivilkaisulta olisi arvannut.

5.4 Aineiston analysointi

Menetelmäksi aineiston analysointiin valitsin fenomenografian. Fenomenografisen tutkimuksen aineisto on empiiristä, kokemusperäistä aineistoa, jota tutkija havainnoi (Syrjälä, Ahonen, Syrjäläinen & Saari 1995, 122). Tutkimus etenee tavallisesti siten, että ensin tutkija perehtyy tutkittavaan aiheeseen, seuraavaksi kerätään aineisto jollakin menetelmällä, analyysivaiheessa aineistosta luokitellaan erilaisia käsityksiä niiden merkityksen perusteella (Metsämuuronen 2008, 35). Luokitellut kategoriat muodostavat selitysmallin tutkittavalle asialle. Hyvä teoreettinen tausta ja tutkijan perehtyneisyys auttavat ymmärtämään asiakokonaisuuksia. (Syrjälä ym. 1995, 124, 128.)

Fenomenografia on Ference Martonin 70–80-luvulla kehittämä laadullinen tutkimusote, alun perin nimenomaan oppimiskokemusten tutkimiseen. Fenomenografiassa kohdistetaan kiinnostus siihen, miten ihmiset ajattelevat jostakin asiasta, ei niinkään siihen, miten asiat absoluuttisesti ovat. Esimerkiksi kiinnostuneita ei oltaisi siitä, sataako ulkona lunta vaan siitä, minkälaisia käsityksiä ihmisillä tilanteesta on. Fenomenografia on aineistolähtöinen ja teemoitteleva menetelmä, jota käytetään, kun ollaan kiinnostuneita siitä, miten ihmiset käsittävät tutkittavan ilmiön. Usein aineistona ovat haastattelut, mutta monenlaiset aineistot sopivat fenomenografiseen tutkimukseen, kuten tekstit, taideteokset ja puheet. (Huusko & Paloniemi 2006, 163–164.) Fenomenografiaa käytetään tutkittaessa arkisiin ilmiöihin liittyviä käsityksiä, erityisesti kasvatustieteellisessä tutkimuksessa (Huusko & Paloniemi 2006, 162).

Tämän tutkimuksen aineisto, 4H-yrittäjien oppimispäiväkirjat olivat jo valmiiksi koossa, joten varsinaista aineiston keräämistä ei ollut lainkaan. Ensimmäisessä vaiheessa yhdistin tutkimusjoukon oppimispäiväkirjat samaan tiedostoon ja annoin jokaiselle tapaukselle koodin. Vaikka fenomenografiassa ei sinänsä olla kiinnostuneita siitä kuka sanoi jotain, saattaa olla tarpeellista palauttaa tai tarkastaa jossain vaiheessa tieto tapauksesta. Tässä vaiheessa silmäilin aineistoa ja muodostin oppimispäiväkirjoista esiyymmärrystä.

Seuraavaksi lähdin analysoimaan aineistoa etsien samalla merkitysyksiköitä eli lauseita, lauseen osia tai sanoja, jotka ovat tutkimuskysymyksen kannalta merkityksellisiä. Lähtökohtanani analyysissä oli ajatus siitä, että jos nuori on asiasta kirjoittanut, on hän sitä miettinyt ja myös kokenut oppineensa. Kaikki, mitä on koettu, on myös oppimista (Syrjälä ym. 1995, 121). Ennen varsinaista analysointia, olin jo testannut fenomenografian soveltuvuutta osalle aineistoa laadullisen tutkimuksen opintojakson harjoitustehtävän yhteydessä. Aluksi näin aineistossa vain 4H-yrittäjänä toimimiselle määriteltyjä osaamistavoitteita, jotka eivät missään nimessä voineet olla fenomenografisen analysoinnin lähtökohtana. Usean lukukerran jälkeen pääsin irti olettamuksista ja aloin nähdä teksteissä toisenlaisia ulottuvuuksia.

Kun ilmaisuja kategorisoidaan on tavoitteena, että jokaiselle ilmaisulle löytyy oma kategoria ilman päällekkäisyyttä. Tärkeää ei ole merkitysyksiköiden määrä, vaan esiin tuleva ilmaisujen vaihtelu. Yksikin ilmaisu voi olla tutkimuksen kannalta merkittävä, ehkä jopa tutkimuksen kiinnostavin löydös. Tutkimuksesta riippuen kategorioita voidaan tarkastella ilman numeraalisia arvoja tai järjestelyjä mutta vertailuja voidaan tehdä myös nimenomaan määrällisiä arvoja hyödyntäen. (Huusko & Paloniemi 2006, 168-169.) Luokiteltujen kategorioiden on tarkoitus muodostaa selitysmalli tutkittavalle asialle. Luokiteltaessa ilmaisuja ei saa pilkkoa liian pieniin osiin, jottei asiayhteys irtaannu. Fenomenografia tuntui soveltuvan hyvin tämän tyyppiseen aineistoon, jossa tutkittavat kertovat vapaasti omista kokemuksistaan. Fenomenografisessa tutkimuksessa oletusarvona on, että ihminen rakentaa tietoisesti itselleen ymmärrystä asioista, käyttäen välineenään kielellistä ilmaisua (Syrjälä ym. 1995, 121–128).

Kategorioita muodostui aluksi yhteensä 53. Osin niissä oli päällekkäisyyttä ja saman asian erilaista tulkintaa. Omat ajatuksenikin saattoivat vaihdella eri tarkasteluseroilla. Tästä pääsin kuitenkin liikkeelle kohti seuraavaa vaihetta. Järjestelin löytämiäni kategorioita ryhmiin ja yritin löytää niitä yhdistäviä nimittäjiä. Muodostin lopulta tulosvaruuden, jossa on kolme pääkategoriaa, ja niiden alla kahdesta neljään alakategoriaa, joita selvyuden vuoksi kutsun välikategorioiksi. Välikategorioiden alle muodostui vielä 44 alakategorian joukko.

Muodostuneet pääkategoriat vaikuttavat kenties liiankin itsestään selviltä: yrittäjän oma kasvu, suhde muihin ihmisiin ja yritystoiminta. Niiden kiinnostavuus aukeneekin oikeastaan vasta väli- ja alakategorioiden kautta. Testatessani fenomenografian soveltuvuutta osalle aineistoa, en vielä hahmottanut kolmea pääkategoriaa, vaikka osin samoja ajatuksia olikin. Testausvaiheessa mukana oli kolme pääkategoriaa ja niiden kunkin alla kolme alakategoriaa. Ajanhallinta on usein esiin noussut teema, joka testivaiheessa oli ”ongelmanratkaisu” -pääkategorian alakategoriana. Nyt lopullisessa ratkaisussa sekä ongelmanratkaisu että ajanhallinta ovat ”Yrittäjän oma kasvu” -pääkategorian alakategorioina, kuitenkin eri välikategorioihin kuuluen.

Vaikka kategoriat muodostettiin aineistosta, oli välillä vaikea löytää jollekin asialle sopivaa kategoriaa. Teksteissä oli lauseita, joissa tuntui yhdistyvän useat kategoriat. Toisaalta oli lauseita, jotka ensilukemalta olisivat vaatineet oman kategorian. Oli lisäksi mietittävä, onko kyseessä riittävän merkityksellinen kohta osaksi tulosavaruutta. Päädyin monta kertaa tarkastelemaan jotakin lausetta uudelleen. Samalla täsmentyivät kategorioiden selitykset eli se, mitä kunkin otsikon alle sijoittuu.

Tutkimuksen tekemisen kannalta aineisto oli haastava purkaa, koska vastaajilla oli paljon vapauksia ratkaista miten ja minne he oppimisestaan kertovat. Vaikka oppimisesta oli oma kysymyksensä ja oppimispäiväkirjalle oli oma palautuskohdansa, olivat jotkut yrittäjät yhdistäneet oppimiskokemuksista kertomisen esimerkiksi toimintakertomukseen. Ne oppimiskokemukset jäivät tästä tutkimuksesta pois, mutta toisaalta 20 henkilön aineistossa samat teemat alkoivat jo toistumaan, joten jonkinlainen saturaatiopiste saavutettiin valitulla aineistolla.

Fenomenografisessa tutkimuksessa tulokset esitetään graafisena kuviona eli tulosavaruutena, joka voi olla horisontaalinen, vertikaalinen tai hierarkkinen. Tämän tutkimuksen tulosavaruus on horisontaalinen eli kategoriat ovat keskenään tasavertaisia. (Huusko & Paloniemi 2006, 169.) Merkitysyksiköiden määrä tai suuruusjärjestys ei ole olennainen tieto, joten numeraaliset tiedot on jätetty pois tulosavaruudesta. Fenomenografiassa kiinnostavuus nousee merkitysyksiköiden erilaisuudesta, ei niinkään niiden määrästä tai edustavuudesta (Syrjälä ym. 1995, 127).

6 Tutkimustulokset

6.1 Mitä oppimista nuoret ovat itse tunnistaneet toimiessaan 4H-yrittäjinä

Tutkimuksen tulokset on kuvattu tulosavaruudessa kolmeen pääkategoriaan, joissa kussakin on kahdesta kolmeen välikategoriaa, joiden alla vielä alakategorioita. Pääkategoriat ovat 1. Yrittäjän oma kasvu, 2. Suhde muihin ihmisiin ja 3. Yritystoiminta (taulukko 4).

Kaikkiaan nuoret yrittäjät suhtautuvat yrittäjyyteensä kehittäjäotteella. Oppimispäiväkirjoista välittyi into kehittää itseään ja yrittäjyyttään. Sosiaalisten taitojen ja viestintätaitojen oppiminen näyttelee nuorille yrittäjille suurta osaa. Yrittäjän oma kasvu koostuu jonkinlaisesta henkisestä pääomasta. Suhde muihin ihmisiin käsittää asiakaspalvelun kautta tapahtuvien kontaktien lisäksi yrittäjän verkostojen rakentamisen. Yritystoiminnan alla oleva oppiminen on enimmäkseen konkreettista, käsin kosketeltavia asioita.

TAULUKKO 4. Tulosavaruus

Pääkategoria	Välikategoria	Alakategoriat
1. Yrittäjän oma kasvu	A. Itsevarmuus	1. Vastuun ottaminen 2. Itsenäisyys 3. Omat kyvyt 4. Ongelmanratkaisu 5. Rohkeus
	B. Hyvinvointi	1. Ajanhallinta 2. Arviointitaidot 3. Turvallisuus
	C. Tunteet	1. Unelmat 2. Ilo 3. Empatia 4. Tunteiden hallinta
2. Suhde muihin ihmisiin	A. Asiakaspalvelu	1. Neuvottelutaidot 2. Sosiaaliset tilanteet 3. Ongelmanratkaisu 4. Vuorovaikutus 5. Ymmärtäväisyys 6. Palautteen vastaanottaminen
	B. Verkostoituminen	1. Yhteistyö 2. Avun pyytäminen 3. Puskaradio 4. Johtaminen
3. Yritystoiminta	A. Liiketoimintasuunnitelma	1. 4H-yrityksen perustaminen 2. Suunnittelu 3. Tuotekehitys ja laatu 4. Tiedon hankinta 5. Priorisointi 6. Arviointi 7. Riskit 8. Arvot
	B. Talous	1. Kannattavuus ja hinnoittelu 2. Kirjanpito ja talousraportti 3. Laskutus
	C. Viestintä	1. Markkinointi 2. Eri viestintäkanavat 3. Oma yrittäjyystarina 4. Puhuminen 5. Esiintyminen
	D. Taidot	1. Substanssitaidot 2. Rutiinit 3. Ei-mieluisat työt 4. Päätöksenteko 5. Virheet 6. Reunaehdot

6.2 Yrittäjän oma kasvu

Nuoret yrittäjät ovat vasta urapolkunsa alussa. 4H-yrittäjänä saaduilla kokemuksilla he kertovat olleen merkitystä elämän suunnan valitsemisella. Oma kasvu on

taitojen oppimista, omiin kykyihin uskomista ja tulevaisuususkoa. Yrittäjän oman kasvun alla on kolme kategoriaa: itsevarmuus, hyvinvointi ja tunteet (taulukko 5).

TAULUKKO 5. Yrittäjän oma kasvu

A. Itsevarmuus	B. Hyvinvointi	C. Tunteet
1. Vastuun ottaminen	1. Ajanhallinta	1. Unelmat
2. Itsenäisyys	2. Arviointitaidot	2. Ilo
3. Omat kyvyt	3. Turvallisuus	3. Empatia
4. Ongelmanratkaisu		4. Tunteiden hallinta
5. Rohkeus		

Itsevarmuus -välikategorian alla ovat vastuun ottaminen, itsenäisyys, omien kykyjen kasvaminen ja omiin kykyihin uskomisen, ongelmanratkaisutaitojen sekä rohkeuden kasvaminen. Kokemukset 4H-yrittäjyydestä ovat auttaneet esimerkiksi koulutusvalinnoissa, luottamus omiin taitoihin on kasvanut ja minäpystyvyyden (self-efficacy) tunne on vahvistunut. Arvio omasta minäpystyvyydestä perustuu omaan arvioon henkilökohtaisista kyvyistä. Jos minäpystyvyys on vahva, yksilö uskoo myös pystyvänsä kehittämään taitojaan edelleen. (Bandura, 1977, 193–194.)

Viiden vuoden jälkeen, olen oppinut huomattavasti yrittäjyydestä ja päässyt opiskelemaan toivomaani kouluun. (H5)

Sellaisten [tuote] toteuttamista ei olisi voinut edes harkita alkuaikoina, kun taas nykyään tietää että se onnistuu hyvällä suunnittelulla, ahkeralla tekemisellä. (H14)

4H-yrittäjät kertovat muun muassa siitä, että ovat oppineet tienamaan rahaa itse ja sitä kautta arvostus ansioita ja omaa työtä kohtaan on kasvanut. Itsenäisyydessä ja vastuun ottamisessa on ollut mahdollisuus edetä omaan tahtiin. Teksteistä ilmenee esimerkiksi yrittäjän saaneen aiempina vuosina paljon apua ja nyt hän on ollut valmis itsenäiseen vastuun kantamiseen. Rohkeuden ja itsevarmuuden kasvaessa nuoret ovat oppineet tekemään päätöksiä ja ratkaisemaan eteen

tulevia ongelmia. Nuoret yrittäjät kertovat päätöksen tekemisen tilanteita olevan jatkuvasti. Usein kyse on pienistä arkisista tilanteista. Ongelmatilanteet näyttäytyvät nuorten teksteissä tilanteilta, jotka ovat aina ratkaistavissa. Tilanteista on otettu opiksi ja omaa toimintaa on kokemusten pohjalta kehitetty.

Päätöksenteko ja ongelmanratkaisu on tullut tutuksi. Yrittäjänä kuin työntekijänä on opettanut minulle sen, että ongelmatilanteissa täytyy osata katsoa pulmaa monista näkökulmista ja punnita niiden hyvät kuin huonotkin puolet, jotta voi ratkaista pulman. (H4)

Hyvinvointi -kategoriassa esillä on ajanhallintaan liittyviä asioita, kuten koulun ja yrittäjyyden yhdistämistä, arviointitaitoja ja henkilökohtaiseen turvallisuuteen kuuluvia asioita. Hyvinvointi on esillä sekä henkisenä että fyysisenä asiana. Hyvinvointiosaaminen ilmenee esimerkiksi siten, että 4H-yrittäjät kertovat osaavansa mitoittaa asiakastilauksiin käytettävissä olevan ajan ja omat kyvyt. Ajanhallinnan nuoret toivat esiin töiden aikatauluttamisena, yrittäjyyden ja opiskelun yhteensovittamisena sekä asioiden ennakoitina.

Ongelmanratkaisutaidot ovat kehittyneet varsinkin aikatauluttamisen osalta. (H12)

...en ota vastaan liian haastavia tehtäviä ja ohjaan asiakkaat eteenpäin oikean palvelun äärelle. (H9)

Tarkka suunnitteleminen ehkäisee ongelmien syntymistä. Esimerkiksi jos päivän aikana täytyy ehtiä käydä neljän asiakkaan luona tietyn ajan sisällä, on hyvä miettiä konkreettisesti miten se tulee tapahtumaan. Suunnittelee etukäteen, miten ja millä kulkee välimatkat sekä kuinka kauan siivouksissa suurinpiirtein kuluu aikaa. (H6)

Koska 4H-yrittäjänä toimiminen on aina sivutoimista, on jokaisella nuorella samaan aikaan myös muita velvollisuuksia. 4H-yrittäjien ikäryhmästä johtuen, tavallisimmin se on opiskelu. Opiskelu ja muut velvoitteet edellyttävät yritystoimin-

nan lailla jaksamista ja lepäämisellekin on jätettävä aikaa. Nuoret kertovat ei tavoista saada aika riittämään tai muodostaa rajaa yritystoiminnan ja muun elämän välille.

Vastaan viesteihin mahdollisimman nopeasti, mutta vedän rajan siihen että kello 23 jälkeen tulevat viestit katson vasta seuraavana aamuna. Niin kova hätä ajanvarauksen kanssa ei voi olla. (H18)

Koulunkäynti vei paljon aikaa ja energiaa, joten yritysjutut jäivät vähemmälle. (H11)

4H-yrittäjät ovat saattaneet joutua tilanteeseen, jossa on punnittava ratkaisua oman hyvinvoinnin ja asiakastilauksen välillä. Esiin nousi myös tilanteita, joissa oli tehtävä päätös mahdollisesta kieltäytymisestä asiakkaalle. Yhdessä oppimis-päiväkirjassa kerrotaan tilanteesta, jossa nuori kieltäytyi siivoustilauksesta, koska koki paikan epämukavana ja epäterveellisenä.

Tunteet -kategoria tuo esiin yrittäjyydestä koetun ilon, muita kohtaan koetun empatian, tunteiden hallintaa sekä nuorten unelmat ja tulevaisuuden haaveet. Haaveiden kuvaukset olivat välillä lähellä itsevarmuus -kategorian kuvauksia. Kuitenkin sillä erotuksella, että haaveet ovat tunnepitoisia unelmia, itsevarmuus -kategorian kuvauksissa nuori on jo ottanut jonkin askeleen kohti toimintaa.

...mahdollisesti olen perustamassa ihan omaa liikettä jonain päivänä. (H1)

Työssä tunteiden ilmaiseminen on yleensä vain rajallisesti hyväksyttyä. Erityisesti negatiivisia tunteita ei ole sopiva näyttää, kuin ehkä äärimmäisissä poikkeustilanteissa. (Heikkilä 2006, 44.) 4H-yrittäjien oppimispäiväkirjoissa tunteet olivat monin tavoin esillä. He kokivat iloa työstään ja onnistumisistaan, halusivat palvella asiakkaitaan rakkaudella, tunsivat empatiaa ja haaveilivat omasta tulevaisuudestaan. Yhtä lailla esille tuli tunteiden hallitseminen. Asiakkaille ei näytetty kaikkia tunteita, joka ymmärrettävästi on osa hyvää asiakaspalvelua. Oli miellyttävää

huomata, kuinka nuoret olivat havainneet tunteitaan ja kirjoittivat niistä. Oppimis-päiväkirja voi olla yksi kanava tunteiden reflektointiin, jos kaikkia tunteita ei muuten pysty 4H-yrittäjä ilmaisemaan. Negatiivisia tunteita 4H-yrittäjät jättivät ilmaisematta erityisesti asiakkailleen.

Asiakaspalvelijana täytyy vaan osata jättää ne negatiiviset asiat pois ja ymmärtää asioita asiakkaan näkökulmasta. (H4)

Pyrin olemaan positiivinen, mutta välillä täytyy osata vastata neutraalisti ettei pahoita asiakkaan mieltä. (H18)

Yrittäjyyskasvatuksen tavoitteena on kehittää oman elämän hallinnan ja yrittäjyyden taitoja (Seikkula-Leino 2009, 17). Yrittäjän oma kasvu -kategorian asioiden kautta välittyi, että nuoret yrittäjät ovat oppineet monenlaisia elämässä tarvittavia taitoja, kuten pitämään huolta omasta jaksamisestaan. Oppimisen kehä vaikuttaa positiiviselta ja voimauttavalta. Saavutukset ovat ruokkineet itsevarmuutta, jonka kautta yritystoimintaa on ollut rohkeutta kehittää edelleen. Konstruktivistisen oppimiskäsityksen mukaisesti uudet opit ovat rakentuneet aiemman kokemuksen varaan.

6.3 Suhde muihin ihmisiin

Suhde muihin ihmisiin on olennaista oppimisen kannalta, sillä kontaktien avulla nuoret saavat palautetta ja voivat reflektoida kokemuksiaan. Suhde muihin ihmisiin -kategorian alla on asiakaspalvelu ja verkostoituminen (taulukko 6).

TAULUKKO 6. Suhde muihin ihmisiin

A. Asiakaspalvelu	B. Verkostoituminen
1. Neuvottelutaidot	1. Yhteistyö
2. Sosiaaliset tilanteet	2. Avun pyytäminen
3. Ongelmanratkaisu	3. Puskaradio
4. Vuorovaikutus	4. Johtaminen
5. Ymmärtäväisyys	
6. Palautteen vastaanottaminen	

Asiakaspalvelu -kategoriassa oppiminen näyttäytyy keskustelutaitoina asiakkaan kanssa, käytöstapoina, luottamuksen rakentamisena ja asiakkaan yksilöllisenä huomioimisena. Asiakkaat muodostavat tärkeän ja olennaisen kontaktiryhmän yrittäjälle ja siksi asiakaspalvelu olisi voinut olla myös osa yritystoiminta-kategoriaa. Asiakastilanteiden ongelmanratkaisutilanteet näyttäytyvät aikataulutuksena, tyytymättömän asiakkaan kohtaamisena ja oikean tuotteen tai palvelun valitsemisena asiakkaalle.

Jos asiakas ei ole ollut tyytyväinen palveluun, on tärkeää tiedostaa puutteet ja korjata ne sopiviksi. (H6)

... kuinka sanoa esimerkiksi se että [lemmikki] on hieman tukeva ja ruokintaa voisi vähentää ja liikuntaa lisätä. (H9)

Esimerkiksi ehdotin asiakkaalle toista siivouspäivää, jos kyseinen päivä ei käynyt minulle. (H5)

Yksikään yritys ei toimi ilman asiakkaita. Asiakaspalveluosaaminen onkin keskeinen yrittäjyydestä, sillä onnistunut asiakaspalvelu rakentaa samalla yrityksen mainetta (Aarnipuro 2005, 34). 4H-yrittäjät kertovat monin tavoin asiakaspalvelutilanteista ja mitä ovat tilanteissa oppineet. Oppimispäiväkirjoista ilmenee, että nuoret osaavat kuvailla ja määritellä asiakaspalveluun liittyviä asioita. Yrittäjät kertovat kehittyneensä asiakaspalvelussa ja oppineensa huomioimaan asiakkaita yksilöllisesti. Toisin sanoen he ovat parantaneet palveluaan sitä mukaan, kun ovat oppineet paremmiksi asiakaspalvelijoiksi.

Asiakaspalvelusta olen oppinut paljon sekä saanut hyvää kokemusta. Asiakaspalveluun kuuluu ammattitaito, kyky kuunnella ja tulkita asiakkaan reaktiot sekä ystävällisyys. (H7)

Kanta-asiakassuhteita voi syntyä hyvän vuorovaikutuksen vaikutuksesta. Yritystoiminnan kannattavuuden näkökulmasta kanta-asiakkuuksiin on järkevää pyrkiä, sillä uuden asiakkaan hankkiminen on monin verroin työläämpää. (Aarnipuro 2005, 43–45.) 4H-yrittäjät olivat havainneet hyvän asiakaspalvelun merkityksen asiakastyytyväisyyteen ja sitä kautta kanta-asiakkuuksien syntymiseen.

Asiakaspalvelussa olen mielestäni ollut äärimmäisen hyvä, olen huomannut, että vanhuksille viikoittainen ruohonleikkuu on koko viikon kohokohta ja kun työ on tehty, pyydetään kahville ja jutustelemaan. (H20)

Verkostoituminen -kategoriassa 4H-yrittäjät kertovat yhteistyökumppaneistaan ja apuverkostoistaan. 4H-yrittäjät ovat oppineet pyytämään tarvittaessa apua ja osaavat hyödyntää verkostoja yrityksensä markkinointiin. Apua he mainitsevat saaneensa asiakkailta, 4H-yhdistyksestä, yritysohjaajalta, ystäviltä ja tutuilta. Keneltä tahansa ei pyydetä mitä tahansa, vaan avun pyytämistä osataan kohdistaa. ”Puskaradio” mainitaan useissa teksteissä verkostojen hyödyntämisen tapana.

...sillä että osaa pyytää tarvittaessa apua oikeilta ihmisiltä. (H14)

Olen todennut, että pienellä paikkakunnalla yksi tehokkaimmista markkinoinnin keinoista on ystävien ja tuttujen hyödyntäminen, he ottavat mielellään tarjotun avun vastaan sekä kertovat eteenpäin hyvästä palvelusta. Verkostoituminen auttaa kasvattamaan asiakaskuntaa. (H6)

Puskaradion tiesin laulavan hyvin, koska eräs asiakas on paikallisella huoltoasemalla töissä ja kuulin useammalta henkilöltä hänen kehuneen ja suositelleen yritystäni siellä. (H11)

Yritysohjaajiltaan nuoret ovat kysyneet ja saaneet apua ja neuvoja. 4H-yrityksen kriteereihin kuuluu, että jokaisella 4H-yrityksellä on oma yritysohjaaja. Yritysohjaajan tehtävä on joustava ja jokaisessa ohjaussuhteessa ohjaajan roolista sovi-
taan erikseen. Periaatteena on, että yritysohjaaja on nuoren kannustaja, joka tarvittaessa auttaa nuorta hänen kysymyksissään. (Salmi 2015, 4.) Yritysohjaaja luo osaltaan turvallisen oppimisympäristön, koska nuori tietää aina taustatuen olemassaolon.

...mutta onneksi esimerkiksi yritysohjaajalta voi kysyä apua kiperissä tilanteissa. (H19)

Kontaktit muihin ihmisiin mahdollistavat monenlaisten sosiaalisten taitojen oppimisen. Sen lisäksi asiakkailla ja verkostoilla on merkitystä muiden yrittäjyystaitojen oppimisessa. 4H-yrittäjät ovat oppineet pyytämään tarvittaessa apua ja osaa-
vat hyödyntää verkostoja yrityksensä markkinointiin. Reflektointi edellyttää heijastuspintaa, jota muut ihmiset yrittäjälle ovat.

6.4 Yritystoiminta

Yrityksen toimintaan liittyy suunnittelu-, talous- ja viestintäosaamista sekä yrityksen alan substanssiosaamista. Yritystoiminta-kategorian alla on neljä teemaa: liiketoimintasuunnitelma, talous, viestintä sekä taidot (taulukko 7).

TAULUKKO 7. Yritystoiminta

A. Liiketoimintasuunnitelma	B. Talous	C. Viestintä	D. Taidot
1. 4H-yrityksen perustaminen 2. Suunnittelu 3. Tuotekehitys ja laatu 4. Tiedon hankinta 5. Priorsointi 6. Arviointi 7. Riskit 8. Arvot	1. Kannattavuus ja hinnoittelu 2. Kirjanpito ja talousraportti 3. Laskutus	1. Markkinointi 2. Eri viestintäkanavat 3. Oma yrittäjyystarina 4. Puhuminen 5. Esiintyminen	1. Substanssitaidot 2. Rutiinit 3. Ei-mieluisat työt 4. Päätöksenteko 5. Virheet 6. Reunaehdot

Liiketoimintasuunnitelma -kategorian alla on yrityksen liikeidean keskeisimmät asiat: mitä, kenelle ja miten (Ristimäki 2004, 91). Liikeidean osa-alueista ”miten” tuli esiin nimenomaan oppimispäiväkirjoista. Muut osa-alueet, ”mitä” ja ”kenelle” ovat kenties helpompia kirjoitettavia varsinaiseen liiketoimintasuunnitelmaan, samoin ”miten”-osan konkreettiset tehtävät. Oppimispäiväkirjoista ei varsinaisesti ilmene sitä, ymmärsivätkö nuoret kuvailemiensa asioiden olevan juuri ”miten”-osaan kuuluvia. Liiketoimintasuunnitelman tekemiseen ohjataan myös 4H-yrittäjille tarkoitettussa työkirjassa (Salmi 2017, 12).

Siinä mielestäni tärkeimmiksi asioiksi on osoittautunut hymyileväisyys ja positiivinen asenne, sekä asiakkaiden kuunteleminen! (H14)

Kaikki työt mitä myy kannattaa olla kauniit ja siistejä. Koska siinähan koko ajan luo yritykselle mainetta on se joko hyvää tai huonoa. (H2)

Ohjenuoranani nyt ja eteenpäin pidän mielessä 4H-ajatuksen 'harkinta, harjaannus, hyvyys ja hyvinvointi': Omassa yrityksessäni se tarkoittaa sitä, että kaikessa toiminnassa käytän maalaisjärkeä sekä harkintaa ja etenen määrätietoisesti eteenpäin suunnitelmien mukaisesti. (H17)

Talous -kategoriassa esillä ovat yrityksen kannattavuuteen ja taloudenhoitoon liittyvät asiat: hinnoittelu, kirjanpito ja laskutus. Yrityksen taloudellinen kasvu ja talousasioiden kehittäminen ovat edellytyksiä menestyvälle liiketoiminnalle. Yrittäjät kuvailivat sekä kannattavuuteen ja hinnoitteluun liittyviä asioita sekä raha-asioiden hoitamiseen liittyviä asioita, kuten kirjanpitoa.

Vuosien varrella on myös oppinut, mikä on kannattavaa. On oppinut miettimään tuntipalkan oikeanlaiseksi. (H14)

Kirjanpito täytyy hoitaa ajallaan ja asiakkaille täytyy antaa jokin tosite, että he ovat suorittaneet maksun yrittäjälle. Itse opin parhaiten nämä tekemällä käytännössä ja ottamalla korjaavaa palautetta vastaan. (H5)

Viestintätaitoja yrittäjät kertovat oppineensa monissa kanavissa. Kasvotusten ihmisten kanssa, tekstiviestein, sähköpostitse, ilmoitustauluilla, internetissä ja sosiaalisessa mediassa. Teksteistä ilmenee, että oikean kanavan valitseminen kuhunkin tilanteeseen on tärkeää.

Jaan Facebook-sivujen päivityksiä myös leivontaryhmiin, jolloin saan myös sitä kautta lisää seuraajia ja potentiaalisia asiakkaita. (H13)

Viestintätaitoni ovat kehittyneet niin tekstiviestien ja sähköpostien parissa. On tärkeää osata hallita oikeat tervehdykset, oikea kirjoitus-tyyli ja ystävälliset toivotukset loppuun. (H5)

Yrittäjän viestinnässä yrittäjä itse on tärkeä työkalu. Tarinallisuus on yksi yritysviestinnän muodoista. Tarinan avulla on mahdollista vahvistaa yrityksen brändiä ja saada asiakkaat sitoutumaan paremmin. (Kalliomäki, 2014.) Nuoret ovat huomanneet, että oma yritystarina kiinnostaa kuulijoita.

Olennaista on myös esitellä yritystä tai kertoa miksi olenkaan lähtenyt 4H-yrittäjäksi. (H6)

Eri tilanteissa tarvitaan erilaisia viestintätaitoja. Oikean tavan tai tyylin valitseminen on sinänsä jo viestintätaito. Myös viestin vastaanottajien aikaisemmillä uskomuksilla on merkitystä viestin vaikuttavuuteen (Kunelius 2003, 136).

Viestinnässä tulee voimakkaasti esiin puhetaidot. Vanhempia asiakkaita on syytä teititellä ja muutenkin kun kohtaa uusia ihmisiä niin ei saa olla ennakkoluuloinen vaan pitää osata kunnioittaa toista. (H19)

Taidoja, joita 4H-yrittäjä oppii, on monenlaisia. Substanssi- ja yrittäjyystaidot karttavat rutiinien ja haasteiden parissa. Kaikki työt eivät ole mieleisiä, mutta niitäkin on tärkeä oppia tekemään.

Työn teko on mukavaa mutta paperi töidenteko vaatii paljon työtä ja opettelemista. (H2)

Näitä käytännön asioita on todella paljon, ihan kukkapenkin tekemisestä siihen mistä vehnä jauhoista leipoo parhaimman kakun ja miten järjestää kahvitus monelle sadalle hengelle. (H14)

Se mitä ei osaa, niin voi aina opetella! (H8)

Virheiden kautta oppiminen nousee esiin usein, kun tutkitaan työssä oppimista (esim. Heikkilä 2006). Reflektointitaidot ja arviointitaidot ovat tärkeitä, kun yrittäjä kohtaa virheitä. Virheiden näkeminen kehittämisen mahdollisuutena rikastaa yrittäjän ajattelua. Oppimispäiväkirjoissa kuvailtiin virheiden korjaamisen tilanteita, virheistä oppimista ja tilanteiden kääntämistä hyödyksi.

Esimerkiksi kerran sain tekstiviestillä lähtöni jälkeen palautteen missä luki virheet mitä en ollut siivonnut hyvin. Pahoittelin virhettäni ja otin asiasta opikseni. (H5)

Sain jopa myytyä virheellisen kakun eteenpäin, eli lopulta virheestä tulikin voitto (H13)

Virheiltä ei voi välttyä, mutta ne myös opettaa parhaiten. (H8)

Työssä oppiminen konkretisoitui yritystoiminta -kategoriassa. Yksinkertaisesti ryhtymällä työhön, oppii tekemään työtä. Työhön kuuluvat rutiinit ja myös ei niin mieluisat työt. Kun yrittäjä kohtaa virheitä, hän joutuu arvioimaan tilannetta ja tekemään päätöksiä. Kaikkien kokemusten kautta 4H-yrittäjät oppivat lisää ja voivat kehittää edelleen liiketoimintasuunnitelmaansa ja sitä kautta yritystoimintaansa aina paremmaksi.

7 Pohdinta

7.1 Johtopäätökset tutkimustuloksista

Fenomenografiassa olennaista on viestin sisältö, ei se kuka viestin sanoi. Siksi en tutkimustuloksissakaan nosta esiin tutkimusjoukkoon kuuluvien ikää, sukupuolta, paikkakuntaa tai heidän yrityksensä toimialaa. Merkitystä on sillä, mitä he ovat kertoneet oppimiskokemuksistaan. Peilaan johtopäätöksissäni tutkimustuloksia yrittäjyyskasvatukseen sekä elämässä ja työssä oppimiseen.

Tutkimustulosteni perusteella 4H-yrittäjänä toimiminen opettaa sisäisen ja ulkoisen yrittäjyyden taitoja sekä reflektointia, joka on edellytys työssä oppimiselle. Tulosavaruuden ensimmäinen pääkategoria ”Yrittäjän oma kasvu” nostaa esiin sisäiseen yrittäjyyteen tunnistettavia asioita: oma-aloitteisuutta ja itsensä johtamista. Toinen pääkategoria ”Suhde muihin ihmisiin” kertoo erityisesti reflektoinnista muiden ihmisten kanssa. Kolmas pääkategoria ”Yritystoiminta” on tunnistettavissa ulkoisen yrittäjyyden oppimiseksi.

Alakategorioissa on nähtävillä 4H-arvojen mukaisia asioita. Harkinta kuvaa jatkuvaa itsensä kehittämistä ja se ilmenee 4H-yrittäjien oppimiskokemuksissa reflektoinnin kautta tapahtuvana oppimisena. Harjaannus tarkoittaa käytännön ja käden taitoja. Tulosavaruudessa näitä taitoja löytyi erityisesti ”Yritystoiminta” -kategorian alta. Hyvinvointi on 4H-arvojen mukaan kokonaisvaltainen asia. Hyvinvointi nousi tulosavaruudessa välikategorian otsikoksi, sen alle sijoittui muun muassa ajanhallintaosaaminen. Hyvyys kertoo luonnon ja ihmisten kunnioittamisesta esimerkiksi hyvän käytöksen keinoin. Hyvää käytöstä 4H-yrittäjät opettelivat erityisesti asiakaspalvelutilanteissa.

Kun 4H-järjestössä ryhdyttiin vuosituhannen alussa terävöittämään järjestön yrittäjyyskasvatusta, ohjenuoraksi otettiin Kari Ristimäen (2004) esittämä testi yrittäjyyskasvatuksen toteutumisesta (taulukko 8).

TAULUKKO 8. Oppilaan yrittäjyys (Ristimäki 2004, 94)

Kuka

- kantaa vastuun tekemisestä?
- ideoi?
- suunnittelee?
- valitsee toteutettavat ideat?
- ponnistelee?
- saa elämyksiä?
- panee itsensä likoon?
- harjoittelee yhteistyötaitoja?
- harjoittelee esiintymistä?
- harjoittelee mielipiteen esittämistä ja kantansa perustelua?
- huolehtii verkostoista?

Jos vastaus on suurimmassa osassa oppilas, toimintaa voitaneen pitää oppilaan yrittäjyyskasvatuksena.

Tarkastellessani Ristimäen esittelemää testiä ja tutkimukseni tuloksia rinnakkain, huomaan listan kaikkien kohtien toteutuvan 4H-yrittäjien oppimiskokemuksissa. Esimerkiksi alakategoriat vastuun kantaminen, ongelmanratkaisu, vuorovaikutus, suunnittelu, esiintyminen ja päätöksenteko antavat vastauksia testin kysymyksiin. Testi tuo esiin erityisesti yrittäjyyskasvatuksen pehmeän puolen, yrittäjämäisen toiminnan. Tutkimukseni tulosavaruudesta aiheita löytyy sekä pehmeistä aiheista ja kovemmista yrittäjyystaidoista. Seuraavassa lainauksessa 4H-yrittäjän oppimispäiväkirjasta ilmenee useita kohtia, jotka antavat kyllä-vastauksen testiin. Testin kohta lihavoituna suluissa.

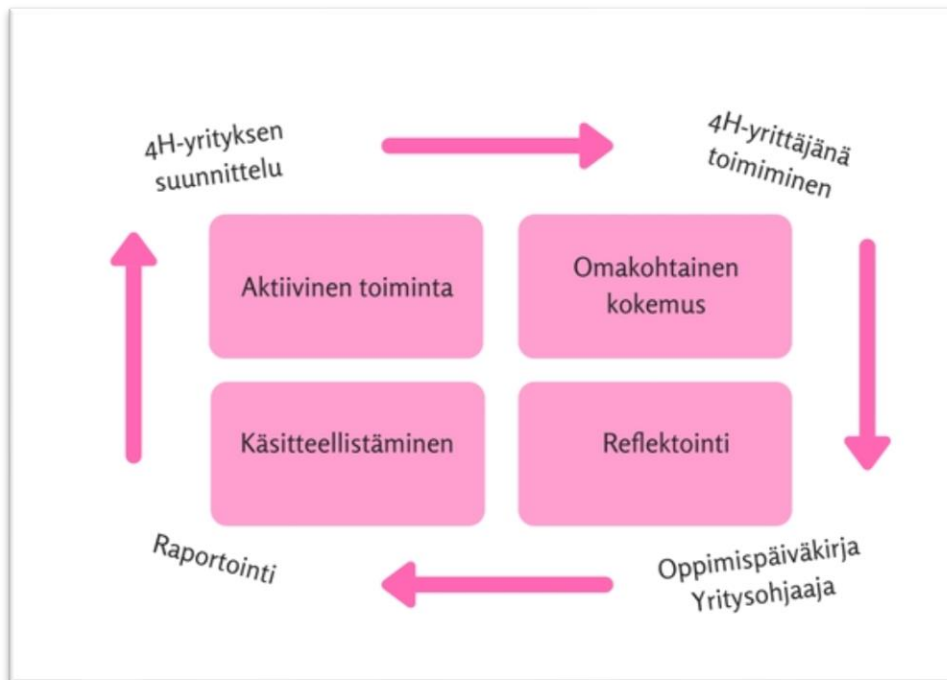
*Joskus on tullut tilanteita kun asiakas on halunnut neuvotella siivouksen hinnasta (**harjoittelee yhteistyötaitoja**). Silloin täytyy pysyä tyyneenä ja olla silti tiukkana (**ponnistelee**) että hinnasta tule liian alhainen (**suunnittelee**). Usein tällaiset tilanteet on hoituneet niin, että olen sanonut pohtivani asiaa ja palaavani asiaan (**pane** **itsensä likoon**). Sillä välin olen tehnyt laskelmia ja sitten ottanut asiakkaaseen yhteyttä ja kertonut ehdotukseni (**ideoi, kantansa perustelua**). En ole törmännyt tilanteeseen jossa olisi tullut riitaa asiakkaan kanssa (**huolehtii verkostoista**). (H19)*

Esittelin luvussa 2.1 opetusministeriön määritelmän yrittäjyyskasvatuksen oppimisympäristöstä (2009), joka on hengeltään samanlainen Ristimäen esittämän testin kanssa; oppilaille annetaan vastuuta ja he itse ponnistelevat. 4H-yrittäjien oppimispäiväkirjoista ilmenee, että he ovat itse ideoineet, suunnitelleet, tehneet ja kantaneet vastuunsa. Eivät kuitenkaan yksin sillä yritysohjaajan ja oman 4H-yhdistyksen tuki ilmenee oppimispäiväkirjoista yhtä lailla, esimerkiksi avun pyytäminen -alakategoriassa.

4H-yrittäjänä toimiminen on tekemällä oppimista, oppimista työtä tekemällä. Työssä oppimisen keskeisenä edellytyksenä on reflektointi, joko tietoisesti tai tiedostamatta (Collin 2007; Poikela & Järvinen 2007; Kozlinska 2016). 4H-yrittäjä reflektoi muita ihmisiä hyödyntämällä, tietoisesti tai tiedostamatta, asiakkaiden kanssa toimiessa, keskusteluissa oman yritysohjaajan kanssa ja kontakteissa yhteistyöverkoston kanssa. 4H-yrittäjät ovat oppimispäiväkirjoja kirjoittaessaan tehneet tietoista reflektointia. 4H-yrityksen toiminnasta raportointi ja oppimispäiväkirjan kirjoittaminen osaltaan myös ohjaavat reflektointiin ja sitä kautta syvempään työssä oppimisen kokemukseen. Lainauksessa 4H-yrittäjä kertoo, miten raportointilomake ohjasi hänet arvioimaan toimintaansa:

Raportointilomakkeen lähes kokonaan täyttäneenä voin sanoa, että omaa yritystoimintaa on tullut tänään arvioitua aktiivisesti enemmän kuin koko puolen vuoden aikana yhteensä. Mielestäni onnistuin hyvin: löysin paljon positiivista, mutta nimesin myös parannusehdotuksia. (H13)

Kolbin kehämalli (1984) on 4H:n yrittäjyyskasvatuksen pedagoginen perusta. Tutkimustulosteni perusteella väitän, että kehä toteutuu 4H-yrittäjänä toimiessa hyvin. Opintopisteitä tavoittelevan nuoren kokemusoppiminen etenee siten, että 4H-yrittäjänä toimiminen alkaa aktiivisena toimintana, jonka jälkeen seuraa omakohtainen kokemus. Kolmanneksi 4H-yrittäjä reflektoi, neljännessä vaiheessa hän käsitteellistää oppimaansa (kuvio 5).

KUVIO 5. 4H-yrittäjän kokemusoppimisen kehä (mukaillen Kolb 1984, 42)

Aktiivisen toiminnan ja omakohtaisen kokemuksen reflektointi johtaa oppimiskokemuksen tiedostamiseen. Kun tapahtuneen oppimisen ymmärtää, on se mahdollista käsitteellistää eli tuottaa muoto, jonka voi jakaa muiden ihmisten kanssa. Aktiivisen toiminnan voi ymmärtää soveltamisena, omakohtaisen kokemuksen tajumisena, reflektoinnin pohtimisena ja käsitteellistämisen ymmärtämisenä. (Järvinen, Koivisto & Poikela 2000, 89–90.) Esimerkin kautta prosessin voisi kuvailla siten, että 4H-yrittäjä soveltaa 4H-yrityskurssilla oppimaansa, kun hän suunnittelee oman yrityksensä toimintaa. Omakohtaiset kokemukset saavat hänet tajumaan asioita konkreettisen tekemisen yhteydessä. Tietoinen reflektointi tapahtuu ohjaustapaamisessa oman yritysohjaajan kanssa sekä omaa oppimispäiväkirjaa kirjoittaessa. Käsitteellistämisvaiheessa 4H-yrittäjä raportoi yrityksensä toiminnasta toimintaraportin ja itsearviointin muodossa. Samalla hän tuottaa aineistoa, jonka avulla muutkin saavat käsityksen hänen yrityksestään. Kehä jatkaa pyörimistään, kun 4H-yrittäjä käyttää aiemmin oppimaansa yrityksensä toiminnan kehittämisessä.

4H-järjestö on sijoittanut 4H-yrityksen Kolme askelta työelämään -mallissaan kolmanteen askeleeseen eli työllistymiseen palkkatyössä tai 4H-yrittäjänä (kuvio 3, s. 25). Kolme askelta työelämään -mallin ensimmäisessä versiossa toinen askel kuvasi työllistymistä palkkatyöhön ja kolmas askel yrittäjyyttä. Nykyisessä versiossa toinen askel kuvaa työelämätaitojen opettelemista ja kolmas työllistymistä niin palkkatyössä kuin yrittäjänäkin. Tätä tutkimusta tehdessäni huomasin, että mallia olisi arvioitava taas uudelleen. Nyt osaamisen tunnustaminen ja opintopisteet tuovat 4H-yrityksen osaksi toista askelta, osaksi työelämävalmiuksien opettelua ja koulutuksia. Malli ei näin ajatellen ole enää yksiselitteisesti siten, että ensin opeteltaisiin taidot, sitten vasta aloitettaisiin työ. Työ itsessään on taitojen opettelua. 4H-järjestössä olisi hyvä pohtia koulutusten ja työssä oppimisen rajoja tai sitä, tarvitaanko rajaa lainkaan. 4H-akatemia voisi sanana kuvata kaikkea nuorten oppimista tapahtui se sitten kurssilla, projekteissa tai työtä tekemällä.

Rajan vetämisen vaikeudesta oppimisen eri muodoille on pohdittu vuosikymmeniä (esim. Tuomisto 1994). Toisaalta on esitetty kysymys, onko rajan vetäminen aina edes kovin tarpeellista (Pantzar 2006). EQF tarjoaa ratkaisun ja sillan eri oppimisympäristöjen välille, samalla tekemällä tiukan rajanvedon tarpeettomaksi. Pidän ajatuksesta, että osaamisen voi aidosti hankkia missä tahansa ympäristössä. Muodollisen koulutuksen osalta ammatillisen koulutuksen reformi on suorastaan tervetuloivotus arkioppimiselle. Uudistuksen myötä yksilölliset oppimispolut ja osaamisen hankkiminen monin tavoin ovat toteutumassa nimenomaan ammatillisessa koulutuksessa. (OKM 2018.)

Epämuodolliset ja muodolliset oppimisympäristöt ovat lähentymässä toisiaan. Samaan aikaan kun järjestöt ovat validoineet niiden toiminnassa tapahtuvaa oppimista, on oppilaitoksissa otettu askeleita tekemällä oppimisen suuntaan. Esimerkiksi peruskoulun opetussuunnitelmassa kannustetaan monipuolisiin ja koikeleisiin oppimisympäristöihin entisten opettajajohtoisten ratkaisujen sijaan (OPH 2014, 30). Lähentymisessä on järkeä siinä mielessä, että osaamisen todentaminen eri paikoissa on yksinkertaisempaa. Ei kuitenkaan ole tarkoituksenmukaista,

että kaikkea harrastamista mitataan ja oppimista todennetaan. Ihanteellisessa tilanteessa ihminen tekee itselle mielekkäitä asioita, oppii samalla ja voi hyödyntää oppimaansa jatkossa. Haasteena on se, pystytäänkö kaikki oppiminen tarvittaessa tai haluttaessa validoimaan. On myös tarpeen miettiä, milloin validointi tuo sellaista lisäarvoa, että se kannattaa tehdä.

Toimintaympäristössämme on uudenlaisia oppimisen paikkoja, jotka eivät tunnu oppimisympäristöiltä ja joiden käyttö perustuu vapaaehtoisuuteen. Uudet informaalit, virtuaaliset ja työelämälähtöiset oppimisympäristöt ovat haastajina perinteisille oppimisprosesseille. (Kuuskorpi 2012, 16, 20.) Tieto- ja viestintätekniiikan rooli on keskeinen, kun mietitään ajankohtaisia osaamistarpeita. On vaikea edes kuvitella oppimisympäristöä, jossa tekniikalla ei olisi jonkinlaista roolia, joko keskeisenä tekijänä tai taustalla. (Punie 2007, 186.) Internetin videopalvelusivustot, kuten YouTube ovat yksi esimerkki uudesta ympäristöstä ja uusista taidoista, jo videoita katsoessa voi oppia monia asioita. YouTube on luonut uudenlaisen tekemisen kulttuurin, tubettamisen. Tubettaja on henkilö, joka tuottaa omalla YouTube-kanavallaan videosisältöä. (Back 2017, 90–100.) Tubettaja oppii kanavan sisältönsä mukaisten substanssitaitojen lisäksi monenlaisia viestintätaitoja sekä tietoteknisiä taitoja. Virallinen validoitu todistus hankitusta osaamisesta ei välttämättä ole edes tarpeen, koska videot toimivat julkisena näyttömateriaalina. Moni harrastajana aloittanut tubettaja työllistyy myöhemmin omien videoiden parissa esimerkiksi yrittäjänä. (Tubettajat -työryhmä 2017, 3–6.)

Edellä kuvattu esimerkki tubettajista kertoo oppimisympäristöstä, jota ei jokin aika sitten tiedetty edes olevan olemassa. Tai ehkä tiedettiinkin. Vaikka työ ja työelämä muuttuvat ja uusia ammatteja tubettajineen ilmestyy, oppimisympäristönä työ on yksi vanhimmista. Nyt se on keksitty uudelleen ja ympärille on luotu muodolliset systeemit epämuodollisen oppimisen mittaamiseen. Olisikohan tähän maaliin voitu päästä vähemmälläkin työllä ja nopeammin? Tuskinpa sentään. Hyvätkin tuotteet on aika ajoin lanseerattava uudelleen ja uusissa pakkauksissa. Arkioppiminen ja sen arvostus ovat nyt parhaassa paketissa kuin koskaan.

7.2 Tutkimuksen arviointi

Laadullisten tutkimusmenetelmien avulla pyritään lähestymään tutkittavaa aihetta kokonaisvaltaisesti ja naturalistisesti. Lähestymistavat ovat tulkitsevia, empaattisia ja merkityksistä pyritään saamaan kiinni. Avoimuus ja joustavuus ovat tunnusomaista, tutkimuskysymyksiä voidaan täsmentää useita kertoja tutkimuksen edetessä. Tutkimustuloksina pyritään esittämään rikkaita, syviä ja yksityiskohtaisia kuvauksia ilmiöstä. (Fairbrother 2014, 75–76.)

Laadullista tutkimusta tehdessä tutkijan uppoutuminen tutkittavien maailmaan voi rikastuttaa tulkintaa. Voi tosin myös käydä niin, että tutkija tulkitsee omaa maailmankuvaansa aineiston kautta. Tunteet vaikuttavat osaltaan aineistosta tehtäviin johtopäätöksiin. (Aaltonen & Högbacka 2015, 49–50.) Koska oma tutkijapositioni tutkittavaan aiheeseen on merkittävän läheinen, on tutkimuksen pätevyyttä arviotaessa otettava tämä seikka huomioon.

Laadullisen tutkimuksen arviointia voidaan tarkastella eri tavoin eikä oikean arvioinnin valitseminen ole aina yksinkertaista. Kun arviointitapaa valitsee, ydinkysymys liittyy siihen, millaista totuuden määritelmää tutkimus heijastaa. Klassisen korrespondenssiteorian mukaan asia on totta, kun väittämä ja asian todellinen tila vastaavat (Künne, 2003, 93). Totuus voidaan ymmärtää myös konstruktiona, jolloin on kyse enemmänkin tulkintojen etsimisestä. Koska tutkimukseni käsittelee nuorten käsityksiä omasta oppimisestaan, on kokonaisuutta arvioitava konstruktivistiseen käsitykseen sopivalla tavalla. Tutkimustuloksissani ei ole kyse mitattavasta totuudesta, kyse on nuorten tulkinnoista omasta oppimisestaan.

Arvioin tutkimustani Hannu Heikkisen, Rauno Huttusen ja Leena Syrjälän (2007) esittämien laadullisen tutkimuksen validoinnin periaatteilla. Heidän mukaansa korrespondenssiteoriaan viittaava perinteinen luotettavuuden ja pätevyyden mittaaminen ei sovi laadullisen tutkimuksen arviointiin. Heikkilän ja kumppaneiden esittämät viisi periaatetta ovat historiallisen jatkuvuuden, refleksisyyden, dialektisuuden ja toimivuuden periaatteet sekä hyvä kirjoittaminen (Principle of evocativeness).

Historiallisen jatkuvuuden periaate tarkoittaa sitä, että tutkija ottaa huomioon aiemmin tehdyt tutkimukset ja sen, miten aiheesta on ylipäättään puhuttu (Heikkilä ym. 2007, 8). Teoreettisessa osuudessa olen käsitellyt yrittäjyyskasvatusta, työssä oppimista ja elinikäistä oppimista alaotsikkoineen historiallisena jatkumona. Historiallisen jatkuvuuden periaate tulee esiin tässä tutkimuksessa myös oman tutkijapositioni kautta, koska tunnen kontekstin hyvin. 4H-toimintaan ja yrittäjyyskasvatukseen olen perehtynyt työni puitteissa noin 16 vuoden ajan.

Refleksisyyden periaate tarkoittaa läpinäkyvyyttä ja avoimuutta tutkimuksen kaikissa vaiheissa (Heikkilä ym. 2007, 8). Tämä periaate toteutuu, koska olen koko prosessin ajan pohtinut tekemiäni valintoja, tutkimuksen arviointi ei tapahdu vain tutkimuksen lopuksi. Olen aktiivisesti pyrkinyt ravistelemaan ennako-olettamiani ja työstänyt aineistoa useaan kertaan, myös ikään kuin varmuuden vuoksi. Oppimispäiväkirjoja lukiessani liikutuinkin usein, koska nuorten kokemukset olivat niin kertakaikkisen ihania. Neutraaliksi tutkijaotettani en voi millään sanoa, koska jo tunneside aiheeseen on niin vahva. Lähteiden osalta järjestötoiminnan tutkiminen on aina haasteellista, koska julkaisuja ei ole tehty tieteellistä tutkimusta varten. Onnistuin kuitenkin löytämään ratkaisuja tilanteisiin, joissa aluksi näytti siltä, ettei lähdeä ollut lainkaan olemassa. Vain yhden lähteen kohdalla jouduin turvautumaan 4H-järjestön sisäiseen intranettiin.

Dialektisuuden periaatteen kautta tarkastellaan, kuinka aidosti tutkimus kertoo ilmiöstä tai tutkittavista (Heikkinen ym. 2007, 8). Tämä periaate näkyy aitoina sitaatteina. Olen valinnut esitetyt lainaukset huolella ja ne edustavat tutkimusjoukon oppimiskokemuksia laajasti. Fenomenografia on tutkimuskysymykseni suhteen oikein valittu menetelmä. Sillä tutkitaan nimenomaan sitä, miten asiat koetaan olevan. Aineiston moniäänisyys tulee esiin fenomenografian kautta, kun jokaisella äänellä on yhtä suuri merkitys. Toisaalta voidaan ajatella, että opintopisteitä hakeneet edustavat 4H-yrittäjissä jonkinlaista oppijoiden eliittiä ja siksi tutkimustulos ei olisi riittävän edustava kertomaan yleisesti 4H-yrittäjien oppimiskokemuksista. Kiinnostuin itse fenomenografiasta menetelmänä jo laadullisten tutkimusmenetelmien opintojaksolla. Opintojakson harjoitustehtävä mahdollisti fe-

nomenografian testaamisen oman tutkimukseni aineistolle. Huomasin, että fenomenografian avulla itselleni erittäin tutusta aihepiiristä nousi esiin sellaisia näkökulmia, joita en esimerkiksi teorialähtöisellä luokittelulla olisi löytänyt.

Toimivuuden periaate on sitä, että tutkimuksella on merkitystä ja se herättää keskustelua (Heikkinen ym. 2007, 9). Tämän periaatteen mukaan, tutkimukseni on erittäin pätevä, koska tutkimus hyödyttää 4H-yrityksen kehittämistä ja avannut tutkimusovia aiheesta. Tutkimusjoukolle ja muille 4H-yrittäjille heille tärkeän asian tutkiminen voi olla suorastaan voimaannuttavaa.

Viimeinen kriteeri liittyy hyvään ja sujuvaan kirjoittamiseen. Hyvin kirjoitettu tutkimus houkuttelee ja innostaa lukemaan sen. Tutkimus, joka jää lukematta on merkityksetön. (Heikkinen ym. 2007, 9.) Samoin, kuin hyvä ruoka, hyvä tutkimus on nautittava. Rajasin tutkimuskysymyksen yhteen, samalla pieneni riski aineiston analysoinnin paisumiselle. Tämä ratkaisu vaikutti suotuisasti myös koko työn rakenteeseen ja luettavuuteen. Olen pyrkinyt johdonmukaiseen ja kiinnostavaan esitystapaan ja mielestäni onnistunutkin hyvin. Kiinnitin huomiota lähteisiin ja niiden merkitsemiseen, tarkistin niitä useaan kertaan. Tieteellinen kirjoittaminen perustuu sovittuihin sääntöihin, jotka saattavat joskus rajoittaa kiinnostavan juonen rakentamista. Koettelin joissain kohdin hieman rajoja, mutta säilytin silti tieteellisen tyylin ja rakenteen.

Fenomenografiaa on kriittisesti arvosteltu esimerkiksi siitä, että tutkimustulokset edustavat vain yhden tutkijan näkemystä ja eivät ole toistettavissa (Säljö 1997). Havainto on täysin oikea, mutta kritiikkiin ei liene aihetta. Tämä tutkimus on minun tulkintani 4H-yrittäjien oppimiskokemuksista. Näkemykseni on arvokas ja oikein, vaikka joku toinen tekisikin erilaisen tulkinnan. Kaksi erilaista tulosta voisivat peräti rikastaa toisiaan.

7.3 Ajatuksia jatkotutkimuksiksi

Toivon, että tutkimukseni innostaa tutkimaan lisää 4H-yrittäjien ja muiden nuorten yrittäjien kokemuksia. Arkisessa työssä ”mutu” on kätevä mittari ja usein se toimii. Mutta tieteellisellä tutkimuksella on oma tärkeä roolinsa ja tutkimuksen kautta on mahdollista todentaa esimerkiksi nuoriin kohdistetun yrittäjyysohjauksen vaikuttavuus. 4H-yritys on otettu käyttöön vuonna 2007. Pitkittäistutkimus 4H-yrittäjyyden vaikutuksista olisi mahdollinen, koska kymmenen vuoden takaa ihmiset saattaisivat olla vielä kohtuullisesti tavoitettavissa. Pitkittäistutkimuksen 4H-yrittäjyyden vaikutuksista voisi aloittaa myös nykyisten 4H-yrittäjien kanssa.

4H-yrittäjäksi ryhtymiselle on monia syitä esimerkiksi rahan ansaitseminen, omien kykyjen testaaminen ja oppiminen. Näin voimme kuitenkin vain olettaa, koska tutkimusta 4H-yrittäjien motivaatioista ei ole olemassa. Olisi erittäin mielenkiintoista selvittää harrastustoiminnassa tapahtuvan yrittäjyyden motivaatioita. Eroavaisivatko ne oppilaitoksissa tapahtuvan yrittäjyyden motivaatioista.

Vapaa-ajalla hankitun osaamisen tunnustamista opinnoissa on edistetty viime aikoina aiempaa enemmän. Esimerkiksi Suomen Partiolaiset toteutti yhdessä Sitran kanssa #Kovaaosaamista -projektin, jonka tavoitteena oli tehdä vapaa-ajalla hankitusta osaamisesta tunnetumpaa työelämälle ja oppilaitoksille. (Suomen Partiolaiset 2017.) Mutta vastaako todellisuus hyviä ajatuksia osaamisen siirtämisestä paikasta toiseen? Hyödyllinen ja tarpeellinen tutkimus olisi selvittää, miten opinnoissa todella hyödynnetään vapaa-ajalla opittuja asioita. Jos tutkimus menisi vielä askeleen edemmäs, voisi selvittää miten esimerkiksi harrastuksissa opitut taidot ovat vastanneet työelämän todellisiin tilanteisiin.

Tammikuussa 2018 yhteensä 65 nuorta haki opintopisteytettyä todistusta 4H-yrittäjänä toimimisestaan. Vuoden 4H-yritys -kilpailuun osallistui 88 yritystä. Vuoden 2017 aikana toimineesta lähes tuhannesta 4H-yrityksestä noin puolet raportoi toiminnastaan verkkolomakkeen kautta. Lomakkeen yhteydessä on ilmoitettu mahdollisesta tutkimuskäytöstä, joten tämä kaikki aineisto suorastaan odottaa aiheesta innostuneita tutkijoita.

Olen tutkimuksessani esittänyt, että 4H-yrittäjänä toimiminen on kokemuksellista oppimista, jossa reflektointi keskeistä. Yrittäjyyden taitojen oppiminen vaikuttaisi olevan samanlaista, vaikka yrityksen mittasuhteet olisivat suuremmat. Jouni Oksanen selvitti väitöstutkimuksessaan (2013) päätoimisten pienyrittäjien oppimiskokemuksia. Hän esittää tuloksissaan, että yrittäjyyttä opitaan tekemällä työtä ja toimimalla yrittäjänä. Oppimisen keinoina yrittäjät käyttivät esimerkiksi kursseja, itseopiskelu, ulkopuolista ohjausta ja virheiden kautta oppimista.

4H-yrittäjät ovat jo nuorella iällä aloittaneet yrittäjyyden oppimisen. Heillä on edessään loistava tulevaisuus päätoimisina yrittäjinä, jos niin haluavat, sillä oppimistaidot yrittäjyyteen ovat jo olemassa. Mutta vaikka yrittäjyys ei olisi osa tulevaisuuden uraa, elinikäisen oppimisen taidoilla on käyttöä kaikilla elämän osa-alueilla.

Lähteet

- Aaltonen, S. & Högbacka, R. 2015. Umpikujasta oivallukseen. Tampere University Press.
- Back, R. 2017. Tubettajan käsikirja. Kustannusosakeyhtiö Otava 2017.
- Bandura, A. 1977. Self-efficacy: Toward a Unifying Theory of Behavioral Change. *Psychological Review* 84 (2), 191–215.
<https://www.uky.edu/~eushe2/Bandura/Bandura1977PR.pdf>
- Collin, K. 2007. Työssä oppiminen prosesseina ja ohjauksen haasteena. Teoksessa A. Eteläpelto, K. Collin & J. Saarinen Työ, identiteetti ja oppiminen. WSOY Oppimateriaalit Oy 2007.
- EQF 2009. Eurooppalainen tutkintojen viitekehys elinikäisen oppimisen edistämiseksi. Luxemburg: Euroopan yhteisöjen virallisten julkaisujen toimisto. 2009. https://ec.europa.eu/ploteus/sites/eac-eqf/files/broch_fi.pdf (luettu 20.1.2017.)
- EUVL 2006. Euroopan unionin virallinen lehti 18.12.2006. Euroopan parlamentin ja neuvoston suositus, annettu 18. päivänä joulukuuta 2006, elinikäisen oppimisen avaintaidoista. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=celex:32006H0962> (luettu 3.3.2018.)
- EUVL 2012. Euroopan unionin virallinen lehti 22.12.2012. Neuvoston suositus, annettu 20. päivänä joulukuuta 2012, epävirallisen ja arkioppimisen validoinnista <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2012:398:0001:0005:FI:PDF> (luettu 20.1.2017.)
- Fairbrother, G.P. 2014 Quantitative and Qualitative Approaches in Comparative Education. Teoksessa M. Bray et al. (eds.), *Comparative Education Research: Approaches and Methods*, 71-93. Dordrecht: Springer.
- Hallitusohjelma 2003. Pääministeri Matti Vanhasen hallituksen ohjelma 24.6.2003. Valtioneuvoston kanslia 2003. <http://valtioneuvosto.fi/documents/10184/369117/hallitusohjelma-vanhanen.pdf/da627124-c0ee-4015-9642-197b11013c02> (luettu 20.1.2017.)
- Hallitusohjelma 2007. Pääministeri Matti Vanhasen II hallituksen ohjelma 19.4.2007. <http://valtioneuvosto.fi/documents/10184/368562/hallitusohjelma-vanhanen-II/2a27514c-b939-4bb6-9167-ce886c358dff> (luettu 20.1.2017.)

- Hallitusohjelma 2011. Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelma 22.6.2011. Valtioneuvoston kanslia 2011. <http://valtioneuvosto.fi/documents/10184/147449/Kataisen+hallituksen+ohjelma/81f1c20f-e353-47a8-8b8f-52ead83e5f1a> (luettu 20.1.2017.)
- Hallitusohjelma 2015. Pääministeri Juha Sipilän hallituksen strateginen ohjelma 2015. Valtioneuvoston kanslia 2015. http://valtioneuvosto.fi/documents/10184/1427398/Ratkaisujen+Suomi_FI_YHDISTETTY_netti.pdf/801f523e-5dfb-45a4-8b4b-5b5491d6cc82 (luettu 20.1.2017.)
- Heikkilä, K. 2006. Työssä oppiminen yksilön lähtökohtien ja oppimisympäristöjen välisenä vuorovaikutuksena. Akateeminen väitöskirja. Tampereen yliopisto, kasvatustieteen laitos. Tampere 2006.
- Heikkinen, L. T., Huttunen, R. & Syrjälä, L. 2007. Action research and narrative: five principles for validation. *Educational Action Research* Vol. 15, No. 1, March 2007, 5–19.
- Huusko, M. & Paloniemi, S. 2006. Fenomenografia laadullisena tutkimussuuntauksena kasvatustieteissä. *Kasvatus* 2/2006, 162–173.
- Ikonen, R. 2006. Yrittäjyyskasvatus. Kansalaisen taloudellista autonomiaa etsimässä. Helsinki/Jyväskylä: Minerva Kustannus Oy.
- Järvinen, A., Koivisto, T. & Poikela, E. 2000. Oppiminen työssä ja työyhteisössä. WSOY.
- Kakkinen, K. 2003. 4H yrittäjyyskasvattajana. Tapaustutkimus Lemmin 4H-yhdistys. Joensuun yliopisto. Pro gradu -tutkielma.
- Kalliomäki, A. 2014. Tarinallistaminen. Palvelukokemuksen punainen lanka. E-kirja. Talentum.
- Kauppila, R. 2006. Vuorovaikutus- ja sosiaaliset taidot. Vuorovaikutusopas opettajille ja opiskelijoille. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Kiilakoski, T. 2014. Koulu on enemmän. Nuorisotyön ja koulun yhteistyön käytännöt, mahdollisuudet ja ongelmat. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseuran julkaisu 155.
- Kinnari, H. & Silvennoinen, H. 2015. Elinikäinen oppiminen hallinnan teknologiana. Teoksessa E. Harni (toim.) *Kontrollikoulu. Näkökulmia koulutukselliseen hallintaan ja toisiin oppimiseen*. Jyväskylän yliopisto. Kampus Kustannus.

- Koiranen, M. & Peltonen, M. 1995. Yrittäjyyskasvatus. Ajatuksia yrittäjyyteen oppimisesta. Konetuumat Oy.
- Kolb, D. 1984. *Experiental Learning*. New York: Prentice Hall.
- KOM/2001/0678/lopull. Komission tiedonanto - Eurooppalaisen elinikäisen oppimisen alueen toteuttaminen <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=celex%3A52001DC0678> (luettu 3.3.2018.)
- Komulainen, K., Keskitalo-Foley, S., Korhonen, M. & Lappalainen, S. 2010. Yrittäjyyskasvatus hallintana. Osuuskunta Vastapaino.
- Korhonen, H. 2013. Yrittäjyyskasvattajan valmiudet yrittäjyyden kehittämisessä. Case: 4H-yhdistyksen toiminnanjohtaja yritystoiminnan ohjaajana. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto. Kauppakorkeakoulu. <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/41883/URN:NBN:fi:jyu-201307082079.pdf?sequence=1> (luettu 20.1.2017.)
- Kozlinska, I. 2016. Evaluation of the Outcomes of Entrepreneurship Education Revisited. Evidence from Estonia and Latvia University of Turku & University of Tartu. Turun yliopiston julkaisuja. http://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/129981/Kozlinska_Diss%20Copy.pdf?sequence=2 (luettu 20.1.2017.)
- KTM, Kauppa- ja teollisuusministeriö 2007. Yrittäjyyspolitiikka pääministeri Matti Vanhasen hallituskaudella 2003-2007. Yrittäjyyden politiikkaohjelma – loppuraportti. KTM julkaisuja 7/2007. [http://ktm.elinar.fi/ktm_jur/ktmjur.nsf/All/7D9564F03C668DB5C225728E002AC4C4/\\$file/jul7ypo_2007_netti.pdf](http://ktm.elinar.fi/ktm_jur/ktmjur.nsf/All/7D9564F03C668DB5C225728E002AC4C4/$file/jul7ypo_2007_netti.pdf) (Luettu 20.1.2017.)
- Kunelius, R. 2009. Viestinnän vallassa. Johdatus joukkoviestinnän kysymyksiin (7.p.) Helsinki: WSOY.
- Kuuskorpi, M. 2012. Tulevaisuuden fyysinen oppimisympäristö <http://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/76724/vaitoskirja2012Kuuskorpi.pdf> (luettu 20.1.2017.)
- Kuvaja, A. & Ignatius, H. 2004. 4H-yrittäjyyskasvatus. Toimitus J. Pölkki, J. Ruuska & V. Skippari-Vilminko. Suomen 4H-liitto, 2004.
- Künne, W. 2003. *Conceptions of Truth*. Oxford University Press. New York.
- Kyrö, P. 2001. Yrittäjyyskasvatuksen pedagogisia lähtökohtia pohtimassa. *Aikuiskasvatus* 2/2001, 92-101.

- Laki ammatillisista oppilaitoksista 487/1987. Annettu Helsingissä 10.4.1987.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1987/19870487> (luettu 3.3.2018.)
- Laki tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehyksestä 93/2017.
Annettu Helsingissä 10.2.2017. <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2017/20170093> (luettu 9.12.2017.)
- Laki vapaasta sivistystyöstä 1998/632. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980632> (luettu 20.1.2017.)
- Lehtikangas, A. 2016. Amis 2016 tutkimus. Elämää ammatillisten opiskelijoiden silmin. Suomen Opiskelija-Allianssi OSKU ry. Helsinki: Nord Print. https://issuu.com/osku_ry/docs/amis_2016 s. 56-61 (luettu 20.1.2017.)
- Lehtonen, S., Simola, L., Vainio, J. & Nieminen, T. 2017. Yrittäjyyskasvatuksen työkirja. Opettajille, rehtoreille ja työelämän yhteistyökumppaneille. Valtakunnallinen YES ry. http://www.yesverkosto.fi/wp-content/uploads/2016/06/YES_Yrittajyyskasvatuksen_tyokirja_16x16_2017_fi_web_aukeamat.pdf (luettu 9.12.2017.)
- Lilja, T. 2003. Taipaleen varrelta. Sadan vuoden kehityskaari. Teoksessa Teemme tulevaisuutta. Suomen 4H-liitto.
- Luukannel, S. & Manninen, J. 2008. Omaehtoisen opiskelun vaikutukset. Vapaan sivistystyön merkitys ja vaikutukset aikuisten elämässä. Vapaan sivistystyön yhteisjärjestö – Samverkande bildningsorganisationerna VSY. http://www.sivistystyo.fi/doc/Raportti_Vaikutukset.pdf (luettu 20.1.2017.)
- Manninen, J. & Pesonen, S. 1997. Uudet oppimisympäristöt. Aikuiskasvatus 4/1997.
- Manninen, J., Burman, A., Koivunen, A., Kuittinen, E., Luukannel, S., Passi, S. & Särkkä, H. 2007. Oppimista tukevat ympäristöt. Johdatus oppimisympäristöajatteluun. Opetushallitus.
- Martat 2018. Marttaopinnot. <https://www.martat.fi/martat/tutustu-toimintaamme/marttaopinnot/> (luettu 3.3.2018.)
- Merikivi, J., Myllyniemi, S. & Salasuo, M. (toim.) 2016. Media hanskassa. Lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimus mediasta ja liikunnasta. Opetus- ja kulttuuriministeriö, Valtion liikuntaneuvosto, Nuorisoasiain neuvottelukunta ja Nuorisotutkimusverkosto. Valtion nuorisoasian neuvottelukunnan julkaisuja. https://issuu.com/tietoanuorista/docs/lasten_ja_nuorten_vapaa-aikatutkimu (luettu 20.1.2017.)

- Metsämuuronen, J. 2008. Laadullisen tutkimuksen perusteet. Helsinki: International Methelp Ky.
- Myllyniemi, S. 2014. Vaikuttava osa. Nuorisobarometri 2014. Opetus- ja kulttuuriministeriö, Nuorisosiain neuvottelukunta ja Nuorisotutkimusverkosto. Helsinki: Hakapaino.
- Myllyniemi, S. 2015. Arjen jäljillä. Nuorisobarometri 2015. Opetus- ja kulttuuriministeriö, Nuorisosiain neuvottelukunta ja Nuorisotutkimusverkosto. Nuorisosiain neuvottelukunnan julkaisuja.
- Nuori Yrittäjyys 2017. Yhdistyksen historiaa. <http://nuoriyrittajyys.fi/nuori-yrittajyys/historia/> (luettu 20.1.2017.)
- Nuori Yrittäjyys 2018. 30 000 nuorta mukana NY-ohjelmissa! <https://nuoriyrittajyys.fi/ny-yleiset/30000-nuorta/> (luettu 12.1.2018.)
- OECD 2016 Recognition of Non-formaland Informal Learning – Home <http://www.oecd.org/edu/skills-beyond-school/recognitionofnon-formalandinformallearning-home.htm> (luettu 20.1.2017.)
- OKM, Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017. Koulutuksen yrittäjyyslinjaukset 2017. <http://minedu.fi/yrittajyyslinjaukset> (luettu 18.11.2017.)
- OKM, Opetus- ja kulttuuriministeriö 2018. Ammatillisen koulutuksen reformi. <http://minedu.fi/amisreformi> (luettu 3.1.2018.)
- Oksanen, J. 2013. Yrittäjävalmiudet ja niiden oppiminen: perustaja- ja jatka-jayrittäjien käsityksien eroja. Väitöskirja. Jyväskylän yliopisto.
- Olesen, H.S. 2006. Learning and Experience. Teoksessa S. Billet, T. Fenwick & Margaret Somerville Work, Subjectivity and Learning. International Centre for Technical and Vocational Education and Training.
- OPH, Opetushallitus 2014. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet. http://www.oph.fi/download/163777_perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf (luettu 28.1.2018.)
- Opintokeskus Sivis 2017a. Destination eValidation <https://www.ok-sivis.fi/hankkeet/kansainvaliset-hankkeet/destination-evalidation.html> (luettu 20.1.2017.)
- Opintokeskus Sivis 2017b. <https://www.ok-sivis.fi/sivis/opintotoiminnan-keskusliitto.html> (luettu 20.1.2017.)
- Opintokeskus Sivis 2018. Tunnista ja tunnusta osaaminen. <https://www.ok-sivis.fi/tunnista-ja-tunnusta-osaaminen/johdanto.html> (luettu 2.1.2018.)

- OPM, Opetusministeriö 2009. Yrittäjyyskasvatuksen suuntaviivat. Opetusministeriön julkaisuja 2009:7 <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2009/liitteet/opm07.pdf?lang=fi> (luettu 20.1.2017.)
- Pantzar, E. 2006. Aikuiskasvatuksen ulottuvuudet elinikäisen oppimisen tulkinnoissa. Teoksessa Edistävää ja viihdyttävää aikuiskasvatus. Aulis Alanen aikuisopetuksen laatua etsimässä. Toim. Jukka Tuomisto & Petri Salo. Tampereen Yliopisto. https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/94607/Edist%C3%A4v%C3%A4_ja_viihdytt%C3%A4v%C3%A4_aikuiskasvatus_2006.pdf?sequence=1 (luettu 19.11.2017.)
- Pietarila, P. 2016. Nuorten yrittäjähengi huipussaan – joka viides aikoo yrittäjäksi. Kauppalehti 10.2.2016. <https://www.kauppalehti.fi/uutiset/nuorten-yrittajahengi-huipussaan---joka-viides-aikoo-yrittajaksi/VuFURF8Q> (luettu 12.2.2018.)
- Poikela, E. & Järvinen, A. 2007. Työssä oppimisen prosessimalli oppimisen johtamisessa ja osaamisen arvioinnissa. Teoksessa A. Eteläpelto, K. Collin & J. Saarinen Työ, identiteetti ja oppiminen. WSOY Oppimateriaalit Oy 2007.
- Punie, Y. 2007. Learning Spaces: an ICT-enabled model of future learning in the Knowledge-based Society. European Journal of Education, Vol 42, No. 2, 2007.
- Rauste – von Wright, M. 1997. Opettaja tienhaarassa. Konstruktivismia käytännössä. Jyväskylä: Atena.
- Ristimäki, K. 2004. Yrittäjyyskasvatus. Yrityssanoma Oy.
- Roth, M.S. 2014. Beyond the University: Why Liberal Education Matters. Yale University Press. <http://www.jstor.org.ezproxy.utu.fi/stable/j.ctt5vm3th> (luettu 12.3.2018.)
- Saari, A. 2016. Elinikäinen oppiminen ja yksilöivä valta. Aikuiskasvatus 1/2016. <http://www.aikuiskasvatus.fi/tiedeartikkelit/vuoden%20tiedeartikkeli%202016.pdf> (luettu 12.3.2018.)
- Sallila, P. & Vaherva, T. 1998. Muodollisesta koulutuksesta informaaliin oppimiseen. Teoksessa Arkipäivän oppiminen. Aikuiskasvatuksen 39. vuosikirja. Helsinki: BTJ Kirjastopalvelu Oy. 7–14.
- Salmi, L. 2015. 4H-yrityksen ohjaajan opas. Toimitus J. Ruuska, J. Pölkki, M. Luojus, M. Salminen, N. Martikainen, P. Kiviranta & R. Petrell.

- Salmi, L. 2017. 4H-yritys. Nuoren työkirja. Toimitus J. Ruuska, J. Pölkki, M. Luojus, M. Salminen, H. Näse, N. Martikainen, P. Kiviranta & R. Petrell.
- Salo, K. 2016. Learning by gardening – nuorisojärjestön aktivoima koulun puutarhatoiminta. Tapaus Vihdin malli. Helsingin yliopisto. <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/161035> (luettu 20.1.2017.)
- Saloheimo, L. 2016. Vapaan sivistystyön opintotodistus tunnustamisen väli-neeksi. http://nvl.org/Portals/0/_dokumenter/2016/NVL_raportti_osaamisen_tunnustaminen_050916.pdf (luettu 20.1.2017.)
- Salokangas, H. 2017. Suomen 4H-liitto ja 4H-yritykset – yrittäjyyskasvatuksen ja yrittäjyysprosessin analysointia. Diplomityö. Lappeenrannan teknillinen yliopisto.
- Seikkula-Leino, J. 2007. Opetussuunnitelmauudistus ja yrittäjyyskasvatuksen toteuttaminen. Opetusministeriön julkaisuja 2007: 28. Koulutus- ja tiedepolitiikan osasto. <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2007/liitteet/opm28.pdf?lang=fi> (luettu 20.1.2017.)
- Seikkula-Leino, J. Tiikkala, A. & Yöntilä, L. 2014. Yrittäjyyskasvatusta suomalaiseseen opettajankoulutukseen ja opetukseen! YVI-hankkeen hedelmiä vuosilta 2010–2014. Turun Normaalikoulun julkaisuja 1/2014. http://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/103005/YVI-hanke_julkaisu_lowres_18%2012%2014.pdf?sequence=2 (luettu 20.1.2017.)
- Simonen, S. 1953. Maatalouskerholiitto 1928–1953. Helsinki: Maatalouskerholiitto ry.
- Skippari, V. 2014. 4H:n toimintamalli koulun kansalaiskasvatusta elävöittämään. Teoksessa J. Seikkula-Leino, A. Tiikkala & L. Yöntilä (toim.) Yrittäjyyskasvatusta suomalaiseseen opettajankoulutukseen ja opetukseen! YVI-hankkeen hedelmiä vuosilta 2010–2014. Turun Normaalikoulun julkaisuja 1/2014. http://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/103005/YVI-hanke_julkaisu_lowres_18%2012%2014.pdf?sequence=2 (luettu 20.1.2017.)
- Skippari, V. 2016. Kuusi kuukautta kokemuskoulua. 4H-tapahtumatuottajavalmennus. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto. <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/50138/URN:NBN:fi:jjyu-201606062937.pdf?sequence=1> (luettu 20.1.2017.)
- Suomen 4H-liitto 2016. 4H-nuorisotyö 2017–2019. Ote muutokseen ja tulevaisuuteen.

- Suomen 4H-liitto 2017a. 4H-kasvatusajattelu. <https://www.4h.fi/4h-jarjestona-2/jarjeston-toiminta/4h-nuorisotyön-perusteet/> (luettu 9.12.2017.)
- Suomen 4H-liitto 2017b. Tietoa aikuisille. TOP-tehtäväpankki. <https://www.toptehtavat.fi/about> (luettu 20.1.2017.)
- Suomen 4H-liitto 2017c. 4H-yrityksen raportointilomake. <https://www.4h.fi/toita/perusta-oma-yritys/4h-yrityksen-tyokalupakki/4h-yrityksen-raportointilomake/> (luettu 15.1.2017.)
- Suomen 4H-liitto 2018a. 4H-akatemia. www.4h.fi/akatemia (luettu 3.3.2018.)
- Suomen 4H-liitto 2018b. 4H-yrittäjänä olet itsesi pomo. <https://www.4h.fi/wp-content/uploads/2018/03/4H-yrityksen-esittelydiat-2018-1.pdf> (luettu 3.3.2018.)
- Suomen 4H-liitto 2018c. Opintopisteitä 4H-yrittäjälle. <https://www.4h.fi/toita/perusta-oma-yritys/4h-yrityksen-tyokalupakki/opintopisteita-4h-yrittajana-toimimisesta/> (luettu 3.3.2018.)
- Suomen 4H-liitto 2018d. 4H-yrittäjänä toimiminen (7 op). Saatavana 4H-intrasta (luettu 3.3.2018.)
- Suomen Akatemia ja Tekes 2006. FinnSight 2015. Tieteen, teknologian ja yhteiskunnan näkymät. Helsinki.
- Suomen Partiolaiset 2017. #Kovaaosaamista. <https://www.partio.fi/ajankoh-taista/kovaaosaamista> (luettu 19.11.2017.)
- Suomen Partiolaiset 2018. Partiomenetelmä. <https://partio-ohjelma.fi/partiokasvatus/partiomenetelma/> (luettu 3.3.2018.)
- Suomäki, S. 2012. Yrittäjyysosaamisen kehittäminen oppivassa organisaatiossa. Case: 4H-järjestö. Opinnäytetyö. Yrittäjyyden ja liiketoiminnan koulutusohjelma, ylempi amk. Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala. Jyväskylän ammattikorkeakoulu.
- Syrjälä, L., Ahonen, S., Syrjäläinen, E. & Saari, S. 1995. Laadullisen tutkimuksen työtapoja. Kirjayhtymä Oy.
- Säljö, R. 1997. Talk as Data and Practise – a critical look at phenomenographic inquiry and the appeal to experience. Higher Education Research & Development, Vol. 16, No. 2, 1997, 173–190.
- Tampio, L. 2011. Työmoraalin ja porsaan kasvatusta. Kuhmon 4H-yhdistys 1961–2011. Kuhmon 4H-yhdistys.

- Tiikkala, A. 2013. Yrittäjyyskasvatuksen arvoja etsimässä. Design-tutkimus opettajankoulutuksen opetussuunnitelmien kehittämisessä. Turun yliopisto 2013. <https://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/92372/AnnalesC368TiikkalaVK.pdf?sequence=2> (luettu 20.1.2017.)
- Tuomainen, S. 2015. Recognition and Student Perceptions of Non-formal and Informal Learning of English for Specific Purposes in a University Context. University of Eastern Finland. Joensuu. http://epublications.uef.fi/pub/urn_isbn_978-952-61-1873-4/urn_isbn_978-952-61-1873-4.pdf (luettu 20.1.2017.)
- Tuomisto, J. 1994. Elinikäisen oppimisen perusteet. Elinikäisen oppimisen muodot – teoreettiset lähtökohdat ja käytäntö. Teoksessa A. Kajanto & J. Tuomisto (toim.) Elinikäinen oppiminen. Vapaan sivistystyön 35. vuosikirja. Kansanvalistusseura ja Aikuiskasvatuksen Tutkimusseura. Helsinki: Kirjastopalvelu Oy.
- Tynjälä, P. 1999. Oppiminen tiedon rakentamisena. Konstruktivistisen oppimiskäsityksen perusteita. Helsinki: Tammi.
- Utriainen, V. 2003. Yrittäjyyskasvatusta käytännössä. Esimerkkejä ja kokemuksia Yrittäjyys ja kunnat –hankkeessa. Helsinki: Suomen Kuntaliitto.
- Vaherva, T, Malinen, A, Moisio, A, Raivola, R, Salo, P, Kuusipalo, P, Silvennoinen, H. & Vaahtera, K. 2006. Vapaan sivistystyön vaikuttavuus ja suuntaviivaopinnot. Koulutuksen arviointineuvoston julkaisuja 25. Jyväskylä. https://karvi.fi/app/uploads/2014/09/KAN_25.pdf (luettu 20.1.2017.)
- Valtioneuvoston asetus tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehystä 120/2017. Annettu Helsingissä 23.2.2017. <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2017/20170120> (luettu 9.12.2017.)
- VNK 2017. Valtioneuvoston kanslia. Valtioneuvoston tulevaisuusselonteon 1. osa. Jaettu ymmärrys työn murroksesta. Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 13a/2017 http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/80036/13_17_tulevaisuusselonteko_osa1_FI.pdf?sequence=1&isAllowed=y (luettu 3.3.2018.)
- Vuorio, A. 2018. Opportunity-specific entrepreneurial intentions in sustainable entrepreneurship (Mahdollisuuskohtaiset yrittäjämäiset aikomukset kestävässä yrittäjyydessä.) Väitöskirja. Lappeenrannan teknillinen yliopisto. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-335-195-0> (luettu 15.1.2018.)

Väkevä, L. 2011. John Deweyn pedagogiikka: tekemällä oppiminen ja kasvatus vapautteen. Teoksessa J. Paalasmaa (toim.) Lapsesta käsin. Jyväskylä: PS-kustannus, 70–81.

Liite 1: EQF-tasojen kuvaukset

(EQF 2009, 12–13)

Taso	Tiedot	Taidot	Pätevyys
1	yleistiedot	yksinkertaisten tehtävien suorittamiseksi vaadittavat perustaidot	työskentely tai opiskelu selkeässä toimintaympäristössä suoran valvonnan alaisena
2	työ- tai opintoalan perustiedot	kognitiiviset ja käytännön perustaidot, joita vaaditaan asiaan liittyvän informaation hyödyntämiseen tehtävien suorittamiseksi ja rutiinomaisten ongelmien ratkaisemiseksi käyttäen yksinkertaisia sääntöjä ja työkaluja	jonkin verran itsenäisyyttä vaativa valvottu työskentely ja opiskelu
3	tiedot työ- ja opintoalan faktoista ja periaatteista, prosesseista ja yleisistä käsitteistä	tietyt kognitiiviset ja käytännön taidot, joita vaaditaan tehtävien suorittamiseen ja ongelmien ratkaisemiseen valitsemalla ja soveltamalla perusmenetelmiä, -työkaluja, materiaaleja ja -informaatiota	vastuun ottaminen työhön tai opintoihin liittyvien tehtävien suorittamisesta oman toiminnan mukauttaminen olosuhteisiin ongelmien ratkaisemisessa
4	työ- tai opintoalan fakta- ja teorian tiedot laajoissa asiayhteyksissä	tietyt kognitiiviset ja käytännön taidot, joita vaaditaan tuotettaessa ratkaisuja työ- tai opintoalan erityisongelmiin	itsenäinen työskentely noudattaen yleensä ennustettavien, mutta mahdollisesti muuttuvien työ- ja opintoympäristöjen suuntaviivoja muiden suorittamien rutiinitehtävien valvonta, osittaisen vastuun ottaminen työhön tai opintoihin liittyvien toimien arvioinnista ja parantamisesta
5	työ- tai opintoalan laaja-alaiset erikoistuneet fakta- ja teorian tiedot sekä kyseisten tietojen rajojen ymmärtäminen	laaja-alaiset kognitiiviset ja käytännön taidot, joita vaaditaan tuotettaessa luovia ratkaisuja abstrakteihin ongelmiin	johtaminen ja valvonta työn tai opintojen toimintaympäristöissä, jotka muuttuvat ennakoimattomasti oman ja muiden suoritusten tarkastelu ja kehittäminen

(jatkuu)

Liite 1 EQF-tasojen kuvaukset (jatkuu)

Taso	Tiedot	Taidot	Pätevyys
6	edistyneet työ- tai opintoalan tiedot, joihin liittyy teorioiden ja periaatteiden kriittinen ymmärtäminen	edistyneet taidot, jotka osoittavat asioiden hallintaa ja kykyä innovaatioihin ja joita vaaditaan erikoistuneella työ- tai opintoalalla monimutkaisten tai ennakoinnattomien ongelmien ratkaise	monimutkaisten teknisten tai ammatillisten toimien tai hankkeiden johtaminen, vastuun ottaminen päätöksenteosta ennakoimattomissa työ- tai opintoympäristöissä vastuun ottaminen yksittäisten henkilöiden ja ryhmien ammatillisen kehityksen hallinnasta
7	pitkälle erikoistuneet, osittain työ- tai opintoalan huipputaustasta vastaavat tiedot, joita käytetään ajattelun ja/tai tutkimuksen perustana alan ja eri alojen rajapintojen tietoihin liittyvien kysymysten kriittinen ymmärtäminen	erikoistuneet ongelmanratkaisutaidot, joita vaaditaan tutkimus- ja/tai innovaatio toiminnassa uusien tietojen ja menettelyjen kehittämiseen ja eri alojen tietojen yhdistämiseen	monimutkaisten, ennakoimattomien ja uusien strategisia lähestymistapoja vaativien työ- tai opintoympäristöjen johtaminen ja muuttaminen vastuun ottaminen ammattialan tietojen ja käytäntöjen kartuttamisesta ja/tai ryhmien strategisen toiminnan arvioin
8	tiedot, jotka sijoittuvat työ- tai opintoalan kaikkein edistyneimmälle tasolle ja alojen väliselle rajapinnalle	kaikkein edistyneimmät ja erikoistuneimmat taidot ja tekniikat, mukaan luettuina synteettien tekeminen ja arviointi, joita vaaditaan keskeisten ongelmien ratkaisemiseen tutkimus- ja/tai innovaatio toiminnassa ja nykyisten tietojen tai ammatikkäytäntöjen laajentamiseen ja uudelleenmäärittelyyn	näyttöä huomattavasta auktoriteetista, innovointikyvystä, itsenäisyydestä, tieteellisestä ja ammatillisesta luotettavuudesta ja kestävästä sitoutumisesta uusien ideoiden tai prosessien kehittämiseen merkittävimmässä työ- tai opintoympäristöissä, tutkimustoiminta mukaan luettuna

Liite 2: Sähköposti tutkimusjoukolle

to 21.9.2017 13:32
Hilikka Näse
4H-yrittäjän oppimispäiväkirja tutkimuskäyttöön

Vastaanottaja Hilikka Näse

Hei 4H-yrittäjä

Hait taannoin opintopisteitä 4H-yrittäjänä toimimisesta. Siihen liittyen teit oppimispäiväkirjan.

4H-yrityksen raportointilomakkeessa on maininta, että tietoja voidaan käyttää tutkimuskäyttöön. Lähestyn nyt juuri sellaisen asian merkeissä. 4H-yrittäjien oppimispäiväkirjat ovat rikas aineisto, joita tarkastelemalla saamme paljon tietoa nuorten yrittäjyydestä.

Teen parhaillaan 4H-yrittäjiä koskevaa pro gradu -tutkimusta Turun yliopiston kasvatustieteen laitokselle. Aineistona käytän 20 oppimispäiväkirjaa, jotka 4H-yrittäjät palauttavat raportointilomakkeen kautta. Vaikka siinä yhteydessä on tavallaan jo suostumus kysytty, on sinulla mahdollisuus kieltää oman päiväkirjasi käyttäminen tutkimuksessa.

Tutkimuksen missään vaiheessa yrittäjät eivät ole tunnistettavissa. Lainauksista piilotetaan kaikki sellainen, josta voisi tunnistaa 4H-yrittäjän paikkakunnan tai yrityksen nimen. Toimiala voi tulla ilmi yleisellä tasolla esim. kädentaidot, kotipalvelut. Tavoiteaikatauluna on, että tutkimus valmistuu alkukeväästä.

On ollut ilo lukea moneen kertaan oppimispäiväkirjojanne. Tutkimukseni myötä yhä useampi saa tietoa niistä kokemuksista, joita 4H-yrittäjillä on.

t. Hilikka Näse

Hilikka Näse
Kehityspäällikkö
044 783 0300
hilikka.nase@4h.fi
Twitter: @hilunase

Suomen 4H-liitto
Turun toimipiste
Kuralankatu 2, 20540 Turku

www.4h.fi
www.facebook.com/4hsuomi
#4HSuomi #4Hyrittäjä #4Hduuni #YritäOptienaa
www.yritäoptienaa.fi

Liite 3: 4H-yrittäjän raportointilomakkeen kysymykset

(Suomen 4H-liitto 2017c)

4H-yrityksen raportointilomake lähetetään vuosittain viimeistään 15.1.

Lomakkeella lähetettyjä tietoja voidaan käyttää 4H:n viestinnässä ja niitä voidaan antaa tutkimuskäyttöön.

Valitse ensin raportoitavat asiat*

Ryhmäyrittäjä voi raportoida ja osallistua kilpailuun yhteisellä lomakkeella. Opintopisteitä varten jokainen yrittäjä täyttää oman lomakkeen.

- Raportoin 4H-yrityksen toiminnasta ja taloudesta (vuosiraportti)
- Osallistun vuoden 4H-yrittäjä -kilpailuun
- Haen opintopisteitä 4H-yrittäjänä toimimisesta

Raportin palautuspäivä*

4H-yrityksen nimi (esim. Villen pihapalvelu)*

4H-yrityksen perustamispäivä*

Yrityksen jatkuminen*

- 4H-yrityksen toiminta jatkuu edelleen
- 4H-yrityksen toiminta on päättynyt
- Yrityksen toiminta jatkuu muussa muodossa

4H-yrittäjien määrä

- Yksi yrittäjä
- Ryhmäyrittäjä

4H-yrittäjän nimi

Ryhmäyrittäjä täyttää lomakkeen

Etunimi

Sukunimi

Yrittäjän ikä

(jatkuu)

Liite 3 (jatkuu)

Yrittäjän sukupuoli

- Nainen
 Mies
 Muu tai en halua kertoa

Sähköposti*

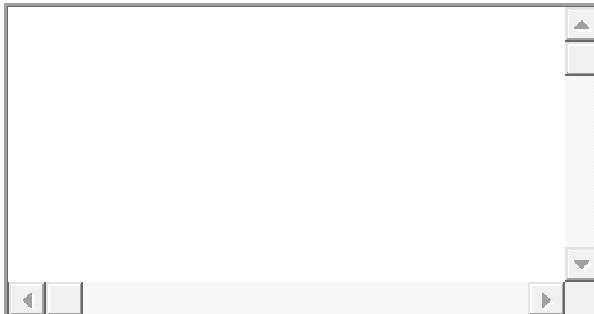
Tähän sähköpostiosoitteeseen lähetetään kopio raportista

Puhelin

WWW-sivusto

Sosiaalisen median kanavat ym. sivustot

Esim. Facebook, Instagram, Twitter

Osoite

Lähiosoite

Postitoimipaikka Postinumero

Kuva yrittäjästä /yrittäjistä

Voit lähettää myös useita kuvia. Kuvan lataamalla annan samalla luvan sen käyttämiseen 4H-yrityksistä kertovassa viestinnässä.

Pudota tiedostot tähän tai

[Valitse tiedostot](#)

4H-yhdistyksen nimi (esim. Salon 4H-yhdistys)

4H-yhdistyksen sähköposti*

4H-yhdistykseen lähetetään kopio raportista

Yritysohjaajan nimi*

(jatkuu)

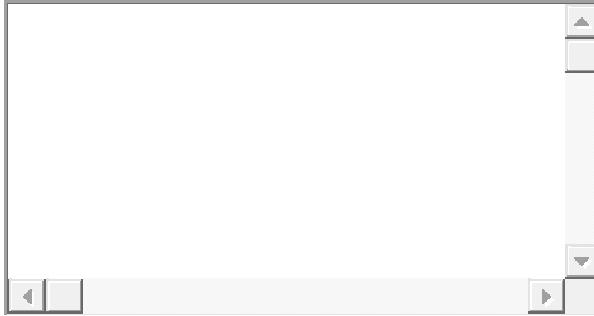
Liite 3 (jatkuu)

4H-yrityksen liiketoimintasuunnitelma

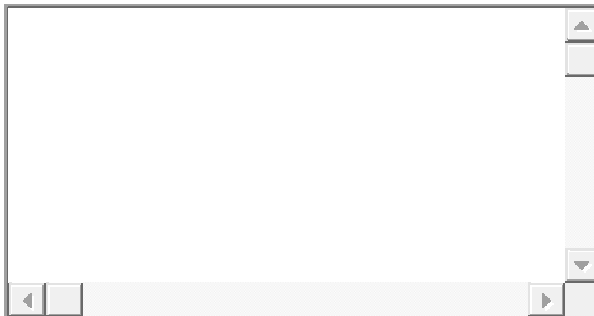
Lisää tähän liiketoimintasuunnitelma kopioituna Nuoren työkirjasta tai siinä muodossa, kun olet sen tehnyt. Voit myös kirjoittaa asiat alla olevaan laatikkoon. Huomioi, että opintopisteitä hakiessa LTS on pakollinen, kilpailussakin huomattava etu.

Pudota tiedostot tähän tai

Liiketoimintasuunnitelman voi kirjoittaa myös tähän

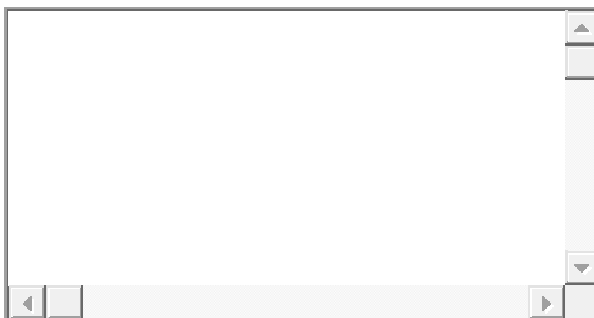
A large, empty rectangular text area with a light gray border. It has a vertical scrollbar on the right side and a horizontal scrollbar at the bottom, indicating it is a scrollable text field.

Miten liiketoimintasuunnitelma on toteutunut 4H-yrityksessäsi vuoden aikana?

A large, empty rectangular text area with a light gray border. It has a vertical scrollbar on the right side and a horizontal scrollbar at the bottom, indicating it is a scrollable text field.

Toimintakertomus 4H-yrityksestä*

Toimintakertomus antaa yleiskuvan yrityksen toiminnasta. Kerro yrityksen toiminta-ajatuksesta, tuotteista ja palveluista. Kuvaile merkittävimmät ja olennaiset tapahtumat yrityksessäsi. Kerro mitä olet tehnyt, miten yritystä on markkinoitu, millaisia yhteistyökuviota yrityksellä on.

A large, empty rectangular text area with a light gray border. It has a vertical scrollbar on the right side and a horizontal scrollbar at the bottom, indicating it is a scrollable text field.

Toimintakertomuksen voi lisätä myös liitetiedostona

Ei valittua tiedostoa.

(jatkuu)

Liite 3 (jatkuu)

Kuvia, lehtileikkeitä ym. yritystoiminnasta

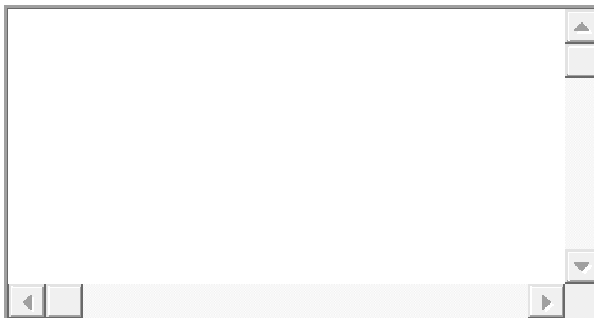
Ei valittua tiedostoa.

Voit lähettää myös useita tiedostoja ja kuvia. Kuvan lataamalla annan samalla luvan sen käyttämiseen 4H-yrityksistä kertovassa viestinnässä.

Pudota tiedostot tähän tai

4H-yrityksen talousraportti*

Talousraportti on yhtä kuin yrityksen kirjanpito ja/tai siitä tehty yhteenveto.

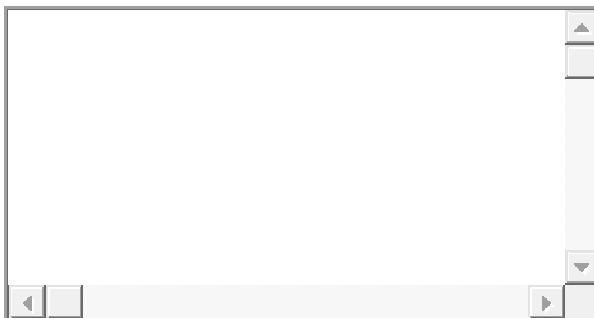
Talousraportin voi lisätä myös liitetiedostona

Ei valittua tiedostoa.

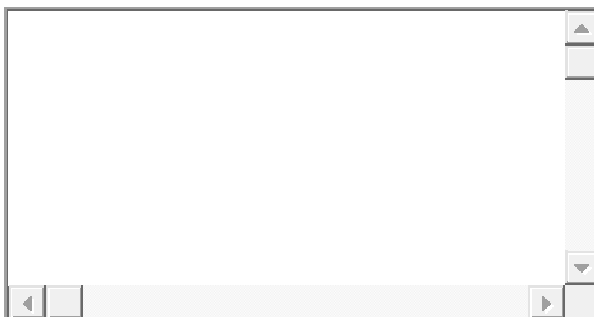
Mahdolliset muut tiedostot voit liittää tähän

Pudota tiedostot tähän tai

Millaisia tulevaisuuden suunnitelmia sinulla/yrityksellä on?

Mitä olet oppinut 4H-yrittäjänä?

(jatkuu)

Liite 3 (jatkuu)

4H-yrityksen itsearviointi ja kehittämistarpeet*

Itsearviointin mallin löydät 4H-yritys Nuoren työkirjasta. Voit noudattaa sitä tai tehdä omanlaisen.

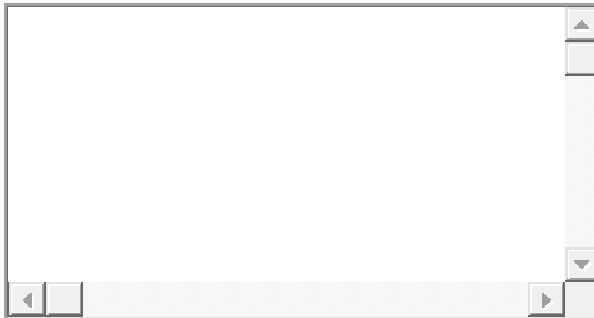

Itsearviointin voit lisätä myös liitetiedostona

Ei valittua tiedostoa.

Oppimispäiväkirja*

Oppimispäiväkirjasta on hyvä tulla ilmi, miten olet päässyt opintopisteissä määriteltyihin osaamistavoitteisiin: Velvollisuudet yrittäjänä, päätöksenteko, asiakaspalvelu, viestintä, markkinointi, arviointitaidot, ongelmanratkaisu, kannattavuus jne.

Oppimispäiväkirja liitteenä

Ei valittua tiedostoa.